

לאומי | דוח על הסיכונים 31.03.2024

הדוח על הסיכונים נמצא באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il < אודות < מידע
כספי < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים, ובאתר מגנ"א של רשות ניירות ערך
בכתובת: www.magna.isa.gov.il

תוכן העניינים¹

עמוד	
3	חלק 1 מידע כללי
3	דוח על הסיכונים
4	מטרה ועקרון הגילוי
4	מידע צופה פני עתיד
5	תחולת היישום
6	חלק 2 יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקללים
6	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
8	גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים
10	הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר
13	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
14	חלק 3 הרכב ההון
14	הרכב ההון הפיקוחי (CC1)
16	מידע נוסף על הון והלימות הון
20	חלק 4 יחס המינוף
20	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
21	יחס המינוף (LR2)
22	חלק 5 סיכון אשראי
24	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
25	סיכון אשראי לפי ענפי משק
31	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)
32	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)
34	מידע נוסף על סיכון אשראי
40	חלק 5א סיכון אשראי של צד נגדי
40	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
41	הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)
42	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)
43	הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)
45	חלק 6 סיכון שוק
46	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)
47	חלק 7 סיכון הנזילות וסיכון המימון
48	יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LIQ1)
49	יחס מימון וציב נטו - טבלת גילויים עיקריים (LIQ2)
53	חלק 8 סיכון תפעולי
54	חלק 9 סיכון אקלים וסביבה
55	חלק 10 מידע נוסף על סיכונים אחרים
56	מקרא

¹ למידע בנוגע לראשי התיבות בשמות הגילויים ראה מקרא בסוף הדוח.

חלק 1 - מידע כללי

דוח על הסיכונים

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 31 במרס 2024 (להלן: "דוח על הסיכונים") של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק"). הדוח על הסיכונים ערוך בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של ועדת באזל, כפי שאומצו במסגרת הוראות הדיווח של בנק ישראל, ומידע נוסף על סיכונים. בנוסף, הדוח ערוך בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים בדבר דוח רבעוני של תאגיד בנקאי ואינו כולל את כל המידע המובא בדוחות השנתיים. יש לקרוא אותו יחד עם הדוח על הסיכונים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2023 (להלן: "הדוח השנתי על הסיכונים").

דוח זה מהווה מידע משלים ונלווה לדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק ולדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2024 ויש לקרוא אותו יחד עם המידע המוצג בהם.

ד"ר שמואל (מולי) בן צבי
יו"ר הדירקטוריון

חנן פרידמן
מנכ"ל

רון מורי
סמנכ"ל בכיר ראש חטיבת
ניהול סיכונים

27 במאי 2024

מטרה ועקרונות הגילוי

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל, ההון, חשיפות הסיכון ותהליכי הערכת הסיכון.

המידע בדוח זה כולל:

- דרישות גילוי שפורסמו על ידי ועדת באזל (דרישות נדבך 3).
 - דרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הוועדה ליציבות פיננסית (FSB) באמצעות צוות משימה לשיפור הגילוי (EDTF).
 - דרישות גילוי נוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (מידע נוסף).
- הדוח נערך בהתאם לדרישות הפיקוח על הבנקים בנוגע לגילוי לפי הוראות נדבך 3 של ועדת באזל ומידע נוסף על סיכונים, כפי שמעודכנות מעת לעת, ובהתאם לעקרונות המפורטים להלן:
- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופה המקבילה בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
 - המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמש בסיס לחישוב של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות ובחלקו על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
 - המידע האיכותי בנוגע לחשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם מפורט ברובו במסגרת הדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023, למעט אם חלו שינויים מהותיים בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2024 (להלן: "התקופה המדווחת"). לאור זאת, יש לעיין בדוח זה ביחד עם הדוח על הסיכונים והדוח הכספי ליום 31 בדצמבר 2023. כמו כן, מידע רלוונטי נוסף ניתן למצוא בפרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2024 (להלן: "דוח הדירקטוריון וההנהלה").
- בנוסף, הבנק אימץ פרקטיקות גילוי מובילות בעולם כפי שנקבעו על ידי ה-TCFD בתחום האקלים. לאור זאת, למידע נוסף בנושא סיכונים אקלים וסביבה יש לעיין בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2023.

מידע צופה פני עתיד

דוח על הסיכונים כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים, כגון: "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע", "אומדן", "תרחיש", "עשוי", "יכול", "יהיה", "אופטימי", "פסימי" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח על הסיכונים נסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות, למצב הגיאופוליטי והביטחוני בארץ ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות את התממשותן של תחזיות אלה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי וודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

תחולת היישום

- א. הקבוצה מפוקחת על בסיס מאוחד על ידי הפיקוח על הבנקים בננק ישראל. איחוד החברות המאוחדות ורישום השווי המאזני של החברות הכלולות הינו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות בנק ישראל. ליום 31 במרס 2024 לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון. כנדרש בהוראות בנק ישראל, הנתונים המוצגים במסגרת דרישות הגילוי הפיקוחיות בהתאם להוראות ועדת באזל שנכללו בדוח זה מוצגים על בסיס מאוחד בלבד ומבוססים על המידע הפיננסי המוצג בדוחות הכספיים, בהתאמות המתחייבות מיישום הוראות ועדת באזל (כגון: הניכויים מההון, מכשירי חוב הכשירים להיכלל בהון הרגולטורי, טיפול מיוחד בהשפעה חשבונאית בגין תכנית התייעלות על הון הבנק וחישוב מותאם בגין התחייבויות אקטואריות מיוחדות).
- ב. נכון ליום 31 במרס 2024, פעילות הבנק באמצעות שלוחות חו"ל, הינה בבריטניה בלבד.

חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקלים

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

	ה	ד	ג	ב	א	
	31 במרס	30 ביוני	30 בספטמבר	31 בדצמבר	31 במרס	על בסיס מאוחד, ליום:
	2023	2023	2023	2023	2024	
הון זמין (במיליוני ש"ח)						
1	50,205	51,373	51,998	53,892	56,427	הון עצמי רוברד ^{(1)(*)}
א1	50,165	51,340	51,973	53,876	56,420	הון עצמי רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
2	50,205	51,373	51,998	53,892	56,427	הון רוברד 1
א2	50,165	51,340	51,973	53,876	56,420	הון רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
3	64,633	66,040	66,369	68,033	70,725	הון כולל ^{(1)(**)}
א3	64,593	66,008	66,343	68,017	70,718	הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
נכסי סיכון משוקלים (במיליוני ש"ח)						
4	447,220	457,365	460,274	462,176	470,873	סך הכל נכסי סיכון משוקלים (RWA) ^(*)
יחסי הלימות הון, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (באחוזים)						
5	11.23%	11.23%	11.30%	11.66%	11.98%	יחס הון עצמי רוברד ^{(1)(**)}
א5	11.14%	11.17%	11.25%	11.61%	11.96%	יחס הון עצמי רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
6	11.23%	11.23%	11.30%	11.66%	11.98%	יחס הון רוברד 1
א6	11.14%	11.17%	11.25%	11.61%	11.96%	יחס הון רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
7	14.45%	14.44%	14.42%	14.72%	15.02%	יחס הון כולל ^(*)
א7	14.44%	14.43%	14.41%	14.72%	15.02%	יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
א11	10.21%	10.20%	10.21%	10.22%	10.23%	יחס הון עצמי רוברד 1 הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ⁽²⁾
א12	1.02%	1.03%	1.09%	1.44%	1.75%	יחס הון עצמי רוברד 1 זמין, מעבר לנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ⁽²⁾
יחס המינוף, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים ⁽¹⁾						
13	756,692	767,928	773,129	810,014	842,693	סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
14	6.63%	6.69%	6.73%	6.65%	6.70%	יחס המינוף (באחוזים)
א14	6.63%	6.69%	6.72%	6.65%	6.70%	יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות (באחוזים)
יחס כסווי נזילות, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים ⁽¹⁾						
15	173,385	159,820	162,831	166,472	206,891	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (במיליוני ש"ח)
16	135,709	125,491	125,639	134,420	155,675	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים, נטו (במיליוני ש"ח)
17	128%	128%	130%	124%	133%	יחס כסווי נזילות (באחוזים)
יחס מימון יציב נטו, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים ⁽¹⁾						
18	399,111	408,870	406,458	416,747	422,444	סך הכל מימון יציב זמין
19	337,089	336,795	344,237	353,357	355,858	סך הכל מימון יציב נדרש
20	118%	121%	118%	118%	119%	יחס מימון יציב נטו (באחוזים)

ראה הערות בעמוד הבא.

הערות:

- (א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית התייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל", הפוחתת בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2024. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכניות התייעלות ראה "הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית" בחלק 3 בהמשך הדוח.
- (ב) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש יחס ההון הכולל המזערי הנדרש ליום 31 במרס 2024 הינם 10.23%-13.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. לפירוט נוסף על הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה ראה פרק גישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון להלן.
- (ג) להרחבה בנושא יחס המינוף ראה חלק 4 בהמשך הדוח.
- (ד) יחס כיסוי הנזילות של הבנק חושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות במהלך הרבעון המדווח. להרחבה בנושא יחס כיסוי נזילות ראה חלק 7 בהמשך הדוח.
- (ה) להרחבה בנושא יחס מימון יציב נטו ראה חלק 7 בהמשך הדוח.
- (ו) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024.

לפרטים נוספים בדבר מדדים אלה לרבות גילוי כמותי מפורט ראה בהמשך דוח זה.

גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים

לעניין גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים – ראה חלק 2 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023 וכן פרק הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

מלחמת "חרבות ברזל"

ביום 7 באוקטובר 2023, נפתחה מתקפה רחנית על מדינת ישראל, ובפרט על אוכלוסייתה האזרחית, בעקבות מתקפה זו מדינת ישראל הכריזה על פתיחת מלחמת "חרבות ברזל". המלחמה הובילה לשיבושים ניכרים בפעילות הכלכלית, בפרט בשבועות הראשונים שלה. זאת, לאור ירי הטילים הנרחב שהגיע אל חלק ניכר מריכוזי האוכלוסין, פינוי למעלה מ-100 אלף אזרחים בדרום הארץ וצפונה, גיוס המילואים הנרחב, ירידה חדה בזמינות עובדים לא-ישראלים למשק ושיבושים מתמשכים בפעילות מערכת החינוך. השפעות המלחמה הובילו לירידה ניכרת בתוצר ברבעון הרביעי של 2023.

במהלך הרבעון הראשון של 2024, נרשמה התאוששות ממשית בפעילות הכלכלית במרבית הענפים והאזורים. לאור ירידה משמעותית בהיקף הירי הרקטי למרבית אזורי הארץ, ירידה בגיוסי המילואים, חזרה לשגרה במערכת החינוך במרבית האזורים והסתגלות רוב הציבור ל"שגרת מלחמה". תהליך זה, בא לידי ביטוי, בין היתר, בהתאוששות בהוצאות הצרכנים בכרטיסי אשראי, עלייה מחודשת בפדיון העסקים במרבית הענפים ועוד. לצד זאת, הפעילות בחלקים מסוימים במשק עדיין נמוכה משמעותית מרמתה טרום המלחמה, כגון בענפי הבנייה ותיירות החוץ ובאזורים הסמוכים לגבול הצפוני והדרומי.

צפוי תהליך ממושך של שיקום אזרחי וביטחוני, בדגש על הוצאות מקומיות שיבואו לידי ביטוי בהוצאה הציבורית, בהשקעות בנכסים קבועים, בשירותי בריאות ובשירותים סוציאליים ובהיקף הצריכה הפרטית. הסיכונים הגיאופוליטיים נותרו גבוהים על רקע האפשרות להסלמה לגזרות נוספות, ולאור הסיכונים הקשורים בסנטימנט כלפי ישראל בשווקים הפיננסיים הבינלאומיים. בהקשר זה, נציין כי בלילה שבין 14-13 באפריל 2024 פתחה איראן במתקפת טילים על ישראל, מהלך אשר מעלה את ההסתברות להתמשות של תרחישים חלופיים בעלי השלכות שליליות יותר על כלכלת ישראל. אך, נראה שלא בטווח זמן המיידי לאור ההתפתחויות שהיו מאז.

על רקע המלחמה והשלכותיה המידיות וארוכות הטווח על הפעילות הכלכלית במשק ועל המצב הפיסקאלי של ישראל, ביום 9 בפברואר 2024, הפחיתה חברת Moody's את דירוג האשראי של ישראל בדרגה אחת ל-A2 עם אופק דירוג שלילי. החברה אשררה את הדירוג ואת אופק הדירוג ביום 10 במאי 2024. בהמשך להפחתת דירוג המדינה Moody's הורידה את דירוג חמשת הבנקים הגדולים בישראל בדרגה אחת ל-A3 ושינתה את תחזית הדירוג לשלילית. ביום 2 באפריל 2024, הסירה חברת Fitch את מעקב הסיכון קצר הטווח השלילי של דירוג האשראי של ישראל, RWN (RISK WATCH NEGATIVE) והחליפה אותו בהערכת סיכון שלילית ממושכת יותר – NEGATIVE OUTLOOK. במקביל, חברת Fitch אשררה את דירוג האשראי ברמה של A+. על רקע דומה, כלומר סיכון גיאופוליטי מוגבר, ביום 18 באפריל 2024 חברת S&P הפחיתה את דירוג האשראי של ישראל מ-AA- ל-A+ עם אופק דירוג שלילי. החברה ציינה כי העימות הישיר עם איראן מגביר את הסיכונים הגיאופוליטיים, שהיו גבוהים עוד קודם לכן. בעקבות מהלך זה, ובדגש על חשש מהשפעות ארוכות טווח של המלחמה על ענף הבנקאות המקומי, ב-2 במאי 2024, סוכנות S&P הפחיתה את אופק הדירוג של הבנק מיציב לשלילי (הן במט"ח והן במטבע מקומי). הסוכנות הפחיתה את דירוג האשראי (במט"ח) של הבנק מרמה של A/A-1 לרמה של A-/A-2 (Long-term/Short-term) במקביל, לא חל שינוי בדירוג של הבנק במונחי מטבע מקומי.

להערכת הבנק ירידה נוספת בדירוג האשראי של מדינת ישראל (ב-notch אחד) על ידי אחת ואף כמה מחברות הדירוג המדרגות את מדינת ישראל, לא תשפיע על יחסי הלימות ההון של הבנק.

למידע נוסף ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2024.

על רקע המלחמה פרסם בנק ישראל הוראות ודגשים פיקוחיים למערכת הבנקאית.

למידע מפורט והרחבה של כלל הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 31 במרס 2024.

בהיבט סיכון האשראי, להערכת הבנק ענפי המשק שפעילותם חשופה במיוחד לנזקי המלחמה הם: בנייה, חקלאות, תרבות ופנאי (תיירות, מסעדות, בידור וכו') וחלק מענפי התעשייה והמסחר, כתלות במיקום האזורי שלהם.

בשל חוסר הוודאות הגבוהה של השפעות המלחמה והפוטנציאל להימשכותה או הסלמתה, לא ניתן לאמוד במדויק את עוצמת הפגיעה הצפויה בתיק האשראי של הבנק.

השלכות פוטנציאליות אלה, כמו גם התייחסות לענפים החשופים להשפעות המלחמה, מקבלות ביטוי בחישוב ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי.

למידע נוסף ראה פרק סיכונים אשראי.

בהיבט סיכון השוק, חוסר הוודאות בשווקים עדיין קיים, והתנודתיות בשווקים הפיננסיים עשויה להימשך, בין היתר, נוכח המשך הלחימה, הצפי לגידול בהוצאות הממשלה וגיובסי החוב הכרוכים בכך.

ליחסי כיסוי הנזילות של הבנק, ויחסי ההון של הבנק ראה פרק סיכון הנזילות ופרק ההון והלימות ההון.

למידע נוסף ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 במרס 2024.

הערכות הבנק בדבר השפעות המלחמה על חומרתם של כלל גורמי הסיכון, רווחיות עתידית של הבנק, יחסי ההון והנזילות אינן וודאיות ועשויות להשתנות בהתאם להתפתחויות המלחמה, משכה, והשלכותיה על הכלכלה וכן על עסקי הבנק.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

השקעה במניות Valley

החל מיום 1 באפריל 2022 הבנק מחזיק בשיעור של 14.2% ממניות Valley.

הבנק רואה ב-Valley השקעה אסטרטגית ארוכת טווח, שהינה נדבך באסטרטגיה הכוללת של הבנק.

שווי השוק של מניות Valley שמוחזקות על ידי הבנק ליום 31 במרס 2024 עומד על כ-2,106 מיליון ש"ח. לאחר תאריך המאזן ועד בסמוך למועד פרסום הדוח, שווי השוק של מניות Valley שמוחזקות על ידי הבנק נע בטווח של 1.9-2.1 מיליארד ש"ח.

הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר

סיכונים מובילים ומתפתחים נגזרים מסביבת הפעילות של הבנק המושפעת מאד בשנים האחרונות מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו כלכלית תנודתית, לשינויים החלים במודל העסקי, ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ולמגמות חברתיות וצרכניות. בשנים האחרונות, לנוכח שינויים בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית, ניכרת מגמת התפתחות בסיכונים שאינם פיננסיים.

להלן הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר:

סיכון מאקרו כלכלי

ברמה העולמית, שנת 2024, צפויה להיות שנה של צמיחה כלכלית איטית יחסית, תוך התמתנות האינפלציה, ותחילתו של תהליך הפחתת הריבית במרבית המדינות. הסיכונים העיקריים הינם: סיכונים אקלים, וסיכונים גיאופוליטיים שונים, לרבות המשבר האוקראיני-רוסי והמצב במזרח התיכון.

בישראל, מלחמת "חרבות ברזל" הובילה לשיבושים ניכרים בפעילות הכלכלית, בפרט בשבועות הראשונים שלה. השפעות המלחמה הובילו לירידה ניכרת בתוצר ברבעון הרביעי של 2023. במהלך הרבעון הראשון של 2024, נרשמה התאוששות בפעילות הכלכלית במרבית הענפים והאזורים. לצד זאת, הפעילות בחלקים מסוימים במשק עדיין נמוכה משמעותית מרמתה טרום המלחמה, כגון בענפי הבנייה ותיירות החוץ ובאזורים הסמוכים לגבול הצפוני והדרומי. הסיכונים הגיאופוליטיים נותרו גבוהים על רקע האפשרות להסלמה לגזרות נוספות, ולאור הסיכונים הקשורים בסנטימנט כלפי ישראל בשווקים הפיננסיים הבינלאומיים. בהקשר זה, נציין כי בלילה שבין 14-13 באפריל 2024 פתחה איראן במתקפת טילים על ישראל, מהלך אשר מעלה את ההסתברות להתממשות של תרחישים חלופיים בעלי השלכות שליליות יותר על כלכלת ישראל.

ב-9 בפברואר 2024 חברת Moody's הפחיתה את דירוג האשראי של מדינת ישראל מ-A1 ל-A2, ושינתה את אופק הדירוג של מדינת ישראל לשלילי. בעקבות הורדת דירוג האשראי של מדינת ישראל מדירוג A1 לדירוג A2 עם תחזית שלילית, ב-13 בפברואר 2024 התקבלה הודעה מ-Moody's לפיה Moody's מורידה גם את דירוג הפיקדונות לטווח ארוך ל-A3 ולטווח קצר ל-P-2 של הבנק ושל בנקים ישראלים נוספים וכן את דירוג ה-CRR של הבנק ושל בנקים ישראלים נוספים ל-A2 עם תחזית שלילית. החברה אשררה את הדירוג ואת אופק הדירוג ביום 10 במאי 2024.

ביום 2 באפריל 2024 הסירה חברת Fitch את מעקב הסיכון קצר הטווח השלילי של דירוג האשראי של ישראל, (RISK RWN WATCH NEGATIVE) והחליפה אותו בהערכת סיכון שלילית ממושכת יותר - NEGATIVE OUTLOOK. במקביל, חברת Fitch אשררה את דירוג האשראי ברמה של A+. על רקע דומה, כלומר סיכון גיאופוליטי מוגבר, ביום 18 באפריל 2024 חברת S&P הפחיתה את דירוג האשראי של ישראל מ-AA+ ל-A+. עם אופק דירוג שלילי. בעקבות מהלך זה, ב-2 במאי 2024, סוכנות S&P הפחיתה את אופק הדירוג של הבנק מיציב לשלילי (הן במט"ח והן במטבע מקומי). הסוכנות הפחיתה את דירוג האשראי (במט"ח) של הבנק מרמה של A/A-1 (Long-term/Short-term) לרמה של A-/A-2. במקביל, לא חל שינוי בדירוג של הבנק במונחי מטבע מקומי.

למידע נוסף ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2024.

סיכון אבטחת מידע וסייבר

ממשיכה מגמת העלייה בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו. פרוץ המלחמה הוביל לעלייה נוספת בתקיפות ובסיכון, ובעקבות זאת לאומי הגביר את ההיערכות.

לא היו תקיפות ישירות על לאומי, למעט ניסיונות למניעת שירות (DDOS) באתרי הבנק בדיגיטל. ניסיונות אלו היו ללא כל השפעה ומיעוטם עם השפעה זניחה על השירות.

מאפייני התקיפה הפוטנציאליים מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, ניסיונות פשינג והנדסה חברתית. הסבירות לחשיפה בגין התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ועבודה של עובדים וספקים מרחוק.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקורות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך שלושת החודשים הראשונים של שנת 2024 לא התגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכון אסטרטגי

התעשייה הפיננסית והסקטור הבנקאי חווים שינויים משמעותיים המשפיעים על הסיכון האסטרטגי ומחייבים התאמת המודל העסקי, ובהם:

כניסת שחקנים חדשים כדוגמת חברות טכנולוגיה גדולות, חברות פינטק, חברות ביטוח, חברות אשראי חוץ בנקאי ובנקים דיגיטליים, שינויים רגולטוריים התומכים בעידוד התחרות כדוגמת מאגר נתוני אשראי, ניווד בין בנקים, יוזמת בנקאות פתוחה וזימון הבנקים לשימוע ברשות התחרות טרם הכרזה עליהם כקבוצת ריכוז.

סיכונים טכנולוגיים

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ואת עובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים.

לאומי מיישם תכנית עסקית-טכנולוגית לצורך השגת יעדי העסקיים בשנים הבאות. התכנית מנוהלת במסגרת ממשל תאגידי הדוק.

סיכון ענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית, בין היתר לאור העובדה שמדובר באשראי עם ביטחונות ממשיים.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, לאור חיתום קפדני, שיטת מימון ופיקוח הדוקה, גיבוי בביטחונות נדל"ן ותמחור הולם.

המלחמה הובילה לפגיעה ניכרת בפעילות ענף הנדל"ן, הן בצד הביקוש (ירידה בהיקף העסקאות) והן בצד ההיצע (ירידה בפעילות הבנייה למגורים). עם זאת, בחודשים האחרונים ניכרת התאוששות ממשית בביקוש, בעוד שפעילות הבנייה למגורים ממשיכה להיות נמוכה, ברקע מחסור בעובדים. ההתאוששות המהירה יותר של הביקוש, הירידה הצפויה בריבית והחששות למחסור עתידי בהיצע הובילו לאחרונה להתחדשות העלויות בשוק הדיור, מגמה שצפויה להתבסס ואולי אף לצבור תאוצה לקראת סוף שנת 2024 ואילך.

הבנק עוקב בשוטף אחר תיק הנדל"ן והתפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה ובנוסף מנטר באופן הדוק את השלכות המלחמה, הריבית וההאטה בביקושים לדיור על חברות הנדל"ן ובוחן בקפידה את השפעת המצב המאקרו כלכלי על תיק האשראי.

למידע בדבר השלכות מלחמת "חברות ברזל" ומידע נוסף ראה פרק הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן בהמשך הדוח ובדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2024.

סיכון רגולציה

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק.

הבנק פועל באופן שוטף לניטור ואיתור הוראות הרגולציה הרלוונטיות לפעילותו, על מנת להבטיח את היערכותו לשינויים ולעדכונים ברגולציה החלה עליו ולמגמות מהותיות המתהוות בתחום זה, והכל כחלק ממכלול הפעילות של הבנק וגיבוש מטרותיו העסקיות והאסטרטגיות. במסגרת זו, פועל הבנק לניטור ואיתור הוראות רגולציה רלוונטיות בישראל. בנוסף, ביחס לרגולציה הבינלאומית, פועל הבנק לאיתור מידע רלוונטי בתחומים מוגדרים ולניתוח המידע על מנת לאתר רגולציה זרה ולזהות מגמות בינלאומיות בתחומי פעילותן של רשויות רלוונטיות בארה"ב, האיחוד האירופי ואנגליה, אשר עשויות להשפיע על פעילות הבנק.

למידע בדבר צעדים רגולטוריים שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים על רקע מלחמת "חברות ברזל" ולפירוט נוסף ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 31 במרס 2024.

סיכון אקלים וסביבה

סיכונים אקלים וסביבה מהווים חשיפה של הבנק לנזקים פוטנציאליים שעלולים להיגרם כתוצאה מאירועים או מתהליכים שקשורים לסביבה ולשינויי אקלים כגון: זיהום אויר, זיהום קרקע, מחסור במים, מידבור, אובדן מגוון ביולוגי, בירוא יערות, רעידות אדמה.

נהוג לחלק את סיכונים סביבה ואקלים לשלושה סוגים: סיכונים פיזיים, סיכונים מעבר וסיכונים אחריות, כאשר הבנק חשוף בפני סיכונים אלה הן באופן ישיר והן באופן עקיף. מכאן, לסיכונים הסביבתיים עשויה להיות השפעה פיננסית ושאניה פיננסית על הבנק כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון נזילות, סיכון תפעולי, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי וסיכון מוניטין.

סיכון סביבה הינו סיכון "מתפתח". סיכונים מתפתחים מתאפיינים בהיעדר מידע כמותי עם עומק היסטורי מספק לאמידתם ובהשתנות גבוהה יותר מסיכונים אחרים לאורך זמן, דבר המחייב מיסוד תהליכים להתאמת הכלים לניהולם ולמידתם. הבנק עוקב כל העת אחר התפתחויות רגולטוריות, טכנולוגיות וחברתיות בתחום, לומד את הנושא ופועל להתאמת הכלים והמתודולוגיות לניהול הסיכון.

המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף ראה פרק סיכון אקלים וסביבה בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023 ופרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2023.

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)

	א	ב	ג
	31 במרס 2024	31 בדצמבר 2023	31 במרס 2024
דרישות הון מזעריות ^(א)			
	במיליוני ש"ח		
1 סיכון אשראי (גישה סטנדרטית) ^(א)	394,447	389,309	53,250
6 סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)	15,226	13,259	2,056
10 התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)	3,418	2,989	461
16 חשיפות איגוח (גישה סטנדרטית)	936	938	126
25 סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון (25%))	19,598	19,904	2,646
סך הכל סיכון אשראי	433,625	426,399	58,539
20 סיכון שוק (גישה סטנדרטית)	5,960	5,834	805
24 סיכון תפעולי	31,288	29,943	4,224
27 סך הכל	470,873	462,176	63,568

(א) דרישת הון בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינה 13.50% במועד הדיווח.
 (ב) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי (CVA), סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי.

חלק 3 - הרכב ההון
הרכב ההון הפיקוחי (CC1)

	31 בדצמבר		31 במרס	
	2023	2023	2024	
הפניה למאזן הפיקוחי	הון פיקוחי	הון פיקוחי	הון פיקוחי ^(א)	הון פיקוחי
	במיליוני ש"ח			
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים				
1	9,361	9,961	9,361	
	הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1			
2	47,720	43,056	50,140	
	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן			
3	(2,584)	(3,226)	(2,373)	
	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי			
4	-	-	-	
	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט)			
-	54,497	49,791	57,128	
	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים			
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים				
6	643	33	652	
	מוניטין			
-	4	5	5	
	פער שלילי בין הפרשות להפסדים צפויים			
9	16	19	11	
	רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי			
-	^(א) (58)	^(א) (471)	33	
	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקאים			
-	^(א) (42)	^(א) (430)	40	
	מזה: בגין חישוב על בסיס עקום פיקוחי לחישוב התחייבויות פנסיוניות			
-	^(א) (16)	^(א) (41)	(7)	
	מזה: בגין השפעת תכניות ההתייעלות			
-	605	(414)	701	
	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1			
29	53,892	50,205	56,427	
	הון עצמי רובד 1			
45	53,892	50,205	56,427	
	הון רובד 2: מכשירים והפרשות			
א11	8,811	9,421	8,878	
	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו			
12	5,330	5,007	5,420	
	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס			
	14,141	14,428	14,298	
	הון רובד 2 לפני ניכויים			
	14,141	14,428	14,298	
	הון רובד 2			
59	68,033	64,633	70,725	
	סך ההון			

ראה הערות בעמוד הבא.

	31 בדצמבר		31 במרס	
	2023	2023	2024	2024
הפניה למאזן הפיקוחי	הון פיקוחי	הון פיקוחי	הון פיקוחי ^(א)	הון פיקוחי ^(א)
במיליוני ש"ח				
60	סך נכסי סיכון משוקללים	462,176	447,220	470,873
יחסי הון וכריות לשימור הון (באחוזים)				
61	הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	11.66%	11.23%	11.98%
62	הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	11.66%	11.23%	11.98%
63	ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	14.72%	14.45%	15.02%
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים^(א)				
69	יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים	10.22%	10.21%	10.23%
71	יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים	13.50%	13.50%	13.50%
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)				
72	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה	1,059	698	1,019
73	השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה	2,117	2,494	2,211
75	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה	5,383	4,978	5,647
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2				
76	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה	6,582	5,449	6,812
77	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית	5,330	5,007	5,420

- (א) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש ליום 31 במרס 2024 הינם 10%-13.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. בהתאם לכך, דרישות ההון המינימליות שחלות על הבנק ליום 31 במרס 2024 הינן 10.23% ליחס הון עצמי רובד 1 ו-13.50% ליחס ההון הכולל. לפירוט נוסף על יחסי ההון המזעריים ראה פרק גישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון להלן.
- (ב) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024.
- (ג) סווג מחדש.

מידע נוסף על הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-31 במרס 2024 ב-57,128 מיליון ש"ח, לעומת 54,497 מיליון ש"ח בסוף 2023. הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 של הפיקוח על הבנקים. יחס הון למאזן ב-31 במרס 2024 הינו 7.6%. יחס הון עצמי רובד 1 הושפע בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2024 בעיקר מהרווח הנקי לתקופה, רווחי הון ממכירת בנייני המטה, בניכוי הדיבידנד ומהגידול בתיק האשראי. להרחבה ופרטים בגין שינויים רגולטוריים נוספים בתקופת הדיווח ושינויים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון ראה להלן בהמשך הפרק.

מבנה ההון הפיקוחי

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-210 (להלן בפרק זה: "ההוראות"). הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.
2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1

הון עצמי רובד 1 (Common Equity Tier 1) כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחזו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תכניות התייעלות תפעולית, מדידת ההתחייבות הפנסיונית והנכסים שיועדו מראש לגידור לצורכי ההון הפיקוחי החל מיום 1 ביולי 2022, כאמור לעיל, וכן מיישומן של הוראות רגולטוריות שונות המפורטות בהמשך.

פירוט לגבי הדרישה הרגולטורית ליחס הון עצמי רובד 1 ומזערי מופיע להלן בפסקת הלימות ההון.

הון רובד 1

על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, הון רובד 1 יכלול, בנוסף להון עצמי רובד 1, גם הון רובד 1 נוסף (Additional Tier 1), אשר מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202.

עד כה לא נקבעה בישראל דרישה רגולטורית ליחס הון רובד 1 נוסף מזערי, ובקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון רובד 1 נוסף.

הון רובד 2

הון רובד 2 (Tier 2) כולל מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בכפוף לתקרה שנקבעה בהוראות.

מכשירי הון נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות < מידע ספיי < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

הלימות ההון

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5%. דרישה זו חלה על לאומי.

ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור, שהן למטרת מימון זכויות במקרקעין. בהתאם, דרישות ההון המזעריות שחלו על הבנק ליום 31 במרס 2024 הינן 10.23% ליחס הון עצמי רובד 1 (כולל דרישת ההון בגין יתרת ההלוואות לדיור) ו-13.50% ליחס ההון הכולל.

למידע אודות הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה וההקלה בנוגע הלוואות לדיור שניתנה במסגרתה ראה ביאור 9 ופרק הון והלימות הון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. תכנון ההון מאושר על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק ולוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות, השפעת הוראות מעבר ושיעור הגידול בנכסי הסיכון. תחזית יחסי ההון נבחנת גם תחת מבחני רגישות ותרחישי קיצון שונים.

מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדי הון לעת אירוע תרחיש קיצון. לפירוט תהליך ה-ICAAP והשימוש במבחני קיצון, ראה דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023.

ביום 29 בנובמבר 2023 אישר דירקטוריון הבנק להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שיעמוד על 10.6% חלף 10.5%.

מדיניות חלוקת דיבידנד

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק ביום 6 במרס 2019, קובעת כי מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

ביום 27 במאי 2024 אישר הדירקטוריון חלוקת רווחים בשיעור כולל של 40% מהרווח הנקי לרבעון הראשון של שנת 2024, מזה כ-30% בדיבידנד במזומן בסך של כ-835 מיליון ש"ח, והיתרה באמצעות רכישה עצמית של מניות בסך 280 מיליון ש"ח, כפי שיפורט בהמשך. סכום הדיבידנד שאושר לכל מניה בת 1 ש"ח ע.נ. הינו כ-54.86 אגורות. סכום הדיבידנד הסופי למניה כפוף לשינויים עקב רכישה עצמית של מניות ומימוש ניירות ערך המירים של הבנק. הדירקטוריון קבע את יום 10 ביוני 2024 כיום הקובע לעניין תשלום דיבידנד ואת יום 20 ביוני 2024 כיום התשלום.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
24 במאי 2022	15 ביוני 2022	22.14	322
16 באוגוסט 2022	6 בספטמבר 2022	25.82	399
29 בנובמבר 2022	19 בדצמבר 2022	23.08	356
14 במרס 2023	4 באפריל 2023	45.20	698
23 במאי 2023	15 ביוני 2023	19.10	294
15 באוגוסט 2023	7 בספטמבר 2023	48.05	736
29 בנובמבר 2023	17 בדצמבר 2023	23.21	353
19 במרס 2024	11 באפריל 2024	23.97	365

תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק 2023

ביום 22 במאי 2023 אישר דירקטוריון הבנק תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 800 מיליון ש"ח, החל מיום 24 במאי 2023 ועד ליום 15 במאי 2024 או עד לרכישת כל סכום התכנית, כמוקדם ביניהם, בשלושה שלבים נפרדים. בשנת 2023 השלים הבנק את השלבים א' וב' של התכנית, במסגרתם רכש מניות בהיקף כולל של כ-600 מיליון ש"ח מכח התכנית האמורה.

על רקע מכתבי המפקח בנושא "תכנוני הון ומדיניות חלוקת רווחים" מיום 12 בנובמבר 2023 ומיום 5 במרס 2024, החליט הבנק ביום 18 במרס 2024 שלא לבצע את החלק השלישי והאחרון של תכנית הרכישה.

נכון למועד פרסום הדוח, בבעלות הבנק 92,773,267 מניות רדומות.

למידע נוסף ראה פרק הון והלימות הון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023, ודיווח מידי מיום 29 בנובמבר 2023 ומיום 19 במרס 2024.

ביום 16 במאי 2024 פרסם המפקח מכתב נוסף בנושא "תכנוני הון ומדיניות חלוקת רווחים" ובו, לצד ציון החוסן הפיננסי של המערכת הבנקאית, ביקש להמשיך ולבצע בחינה שמרנית של חלוקת הדיבידנד ויישום רכישה עצמית.

תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק 2024

ביום 27 במאי 2024 אישר דירקטוריון הבנק תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 1 מיליארד ש"ח, החל מיום 29 במאי 2024 ועד ליום 22 במאי 2025 או עד לרכישת כל סכום התכנית, כמוקדם ביניהם.

תכנית הרכישה תבוצע במסגרת המסחר בבורסה ו/או בעסקאות מחוץ לבורסה, באמצעות חבר בורסה חיצוני ובלתי תלוי שיפעל על פי יופיו כח בלתי חוזר, בהתאם למנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה רשות ניירות ערך. תכנית הרכישה תבצע בארבעה שלבים נפרדים, שכל אחד מהם יהיה בלתי הדיר, בהתאם לתנאי מנגנון נמל מבטחים (להלן: "שלב א'" ו-"שלב ב'" ו-"שלב ג'" ו-"שלב ד'").

ביצוע שלב א' יחל ביום 29 במאי 2024, ויסתיים במוקדם מבין (א) יום 7 באוגוסט 2024; או (ב) השלמת רכישת מניות הבנק בהיקף של 280 מיליון ש"ח. לאחר סיום שלב א', אם יחליט הבנק לבצע את שלב ב', ייתן הבנק לחבר הבורסה הוראה בלתי הדירה להתחיל בביצוע שלב ב' ביום המסחר השני ממועד פרסום הדוח הכספי הראשון שלאחר מועד קבלת ההחלטה בדבר ביצוע שלב ב'. במקרה כזה, יסתיים שלב ב' במוקדם מבין: (א) יום 13 בנובמבר 2024; או (ב) השלמת רכישת מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 520 מיליון ש"ח בניכוי סך היקף הרכישות שבוצעו בפועל בשלב א'. לאחר סיום שלב ב', אם יחליט הבנק לבצע את שלב ג', ייתן הבנק לחבר הבורסה הוראה בלתי הדירה להתחיל בביצוע שלב ג' ביום המסחר השני ממועד פרסום הדוח הכספי הראשון שלאחר מועד קבלת ההחלטה בדבר ביצוע שלב ג'. במקרה כזה, יסתיים שלב ג' במוקדם מבין: (א) יום 13 בפברואר 2025; או (ב) השלמת רכישת מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 760 מיליון ש"ח בניכוי סך היקף הרכישות שבוצעו בפועל בשלבים א' ו-ב'. לאחר סיום שלב ג', אם יחליט הבנק לבצע את שלב ד', ייתן הבנק לחבר הבורסה הוראה בלתי הדירה להתחיל בביצוע שלב ד' ביום המסחר השני ממועד פרסום הדוח הכספי הראשון שלאחר מועד קבלת ההחלטה בדבר ביצוע שלב ד'. במקרה כזה, יסתיים שלב ד' במוקדם מבין: (א) יום 22 במאי 2025; או (ב) השלמת רכישת מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על סך השווה ל 1 מיליארד ש"ח, בניכוי סך הרכישות שבוצעו בפועל במסגרת השלבים א', ב' ו-ג'. אם לאחר סיום שלב א', שלב ב', או שלב ג' תתקבל החלטה שלא לבצע את שלב ב', שלב ג' או שלב ד', לפי העניין, יפרסם על כך הבנק דיווח מידי.

אישור הפיקוח על הבנקים לביצוע תכנית הרכישה, כנדרש בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 332, התקבל ביום 22 במאי 2024, בכפוף לעמידה במגבלות וביעדי ההון, ובכלל זאת התנאי לפיו התכנית תופסק לאלתר אם במהלך תקופת התכנית יתברר כי על פי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו הבנק אינו עומד ביחס הון עצמי רובד 1 של 10.9% לפחות, ובכפוף לכך שהיקף הרכישה העצמית בכל אחד מהשלבים ייקבע בשים לב למצב הגיאופוליטי וכן ליחסי ההון בפועל של הבנק ולכריות ההוניות הנדרשות בתרחישים האפשריים השונים.

התאמות להון עצמי רובד 1

מדידת ההתחייבות בגין זכויות עובדים ונכסים מגדירים

החל מיום 1 ביולי 2022 מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי מבוצעת כדלקמן: בכל רבעון הבנק מחשב את השינוי בהתחייבות לפנסיה כתוצאה משינויים בריבית ההיוון בניכוי השינוי בשווי הנכסים שיועדו מראש לגידור התחייבויות אלו. השינוי בהתחייבות לפנסיה נטו, לאחר השפעת המס, נפרס באופן לינארי על פני ארבעה רבעונים, החל מהרבעון עבורו בוצע החישוב. שיטה זו הינה בתוקף עד המוקדם מבין השניים: (א) דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2029 (כולל או ב) מועד הדוח הכספי בו הממוצע לאורך ארבעה רבעונים האחרונים של סכום ההתחייבויות הפנסיוניות יהיה נמוך מסך של 10 מיליארד ש"ח, צמוד למדד (מהמדד הידוע ביום 1 ביולי 2022 ועד למדד הידוע בתאריך הדוח הכספי הרלוונטי).

למידע בנוגע למתודולוגיית ההיוון ראה פרק מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2024.

הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית

בשנים 2016 ו-2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתבים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" בכך אדם ובתחום הנדל"ן. על פי המכתבים, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעתן של תכניות התייעלות על ההון הפיקוחי על פני חמש שנים בקו ישר.

במסגרת ההבנות הנוגעות להסכם הקיבוצי המיוחד שנחתם עם ארגון העובדים ביולי 2019, אישר דירקטוריון הבנק תכנית פרישה מרצון, שעלותה הסתכמה בכ-167 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 במרס 2024 מיוחסים להון הפיקוחי 95% מעלויות תכנית זו.

שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון

התפתחויות בהוראות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנוגע למדידת הלימות ההון

בשנת 2017 סיימה ועדת באזל לפיקוח על הבנקים את עבודתה לעדכון המסגרת הכוללת של "באזל 3" להלימות ההון. במסגרת העדכונים, אשר לעתים מקבלים את הכינוי "באזל 4", נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון שבגינם נדרש לחשב את דרישות ההון בנדבך הראשון. היישום של הסטנדרטים השונים הכלולים במסגרת העדכון הכוללת, כפי שנקבע על ידי ועדת באזל, היה 1 בינואר 2023, אולם באיחוד האירופי היישום צפוי להתחיל במחצית 2025.

בהתאם למדיניות האימוץ של סטנדרטים בינלאומיים מקובלים, הפיקוח על הבנקים מאמץ את הוראות ועדת באזל משנת 2017 בנושא חישוב דרישות הון בגין סיכון תפעולי. ביום 29 בדצמבר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 206 "מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי" במסגרת הטיטה נקבעה הגדרה מעודכנת של חישוב הקצאת ההון בגין סיכון תפעולי כך שהיא מבוססת, בין השאר, על רכיבי האינדיקטור העסקי המפורטים בטיטה ועל מכפיל ההפסד הפנימי שמבוסס על ממוצע ההפסדים ההיסטוריים של התאגיד הבנקאי. יישום ההוראה יחול ביום 1 בינואר 2026. עם זאת, בהתאם לטיטוט עדכון ההוראה מיום 17 במרס 2024, עד ליום 31 בדצמבר 2028 מכפיל ההפסד הפנימי יקבע על אחד.

הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים

החל מיום 1 ביולי 2022 מיישם הבנק את הוראה 203A "טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי".

תאריך היישום של הוראה 208A "התאמת שווי בגין סיכון אשראי (CVA)" יחול ב-1 בינואר 2025.

חוזר בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי חשבוניות בנושא הפסדי אשראי צפויים" לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, וחוזר בנושא "הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים"

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את כללי החשבוניות בנושא הפסדי אשראי צפויים. בהתאם להוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים, מאחר וכתוצאה מהיישום לראשונה חל קיטון בהון עצמי רובד 1 של הבנק ל-1 בינואר 2022, הוסיף הבנק באופן חלקי בהון עצמי רובד 1 75% מהקיטון בהון העצמי רובד 1 שבמועד היישום לראשונה. תוספת זו הולכת ופוחתת ב-25% כל תחילת שנה עד לתוספת של 0% ב-1 בינואר של שנת היישום הרביעית. בהתאם, ביום 1 בינואר 2024 25% מהקיטון בהון עצמי רובד 1 שבמועד היישום לראשונה התווספו להון עצמי רובד 1.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים ליום 31 במרס 2024 בכ-471 מיליארד ש"ח. גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי הסיכון יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס הון כולל בכ-0.03%.
- שינוי הון עצמי רובד 1 - הון עצמי רובד 1 ליום 31 במרס 2024 מסתכם בכ-56.4 מיליארד ש"ח. קיטון ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רובד 1 יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס הון כולל בכ-0.02%.
- שינוי בשער החליפין - פיחות של 1% בשער החליפין של השקל מול כל המטבעות יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 בכ-0.02% ואת יחס הון כולל בכ-0.01%.
- עלייה של 1% בעקום הריבית חסרת הסיכון בכלל המטבעות על חשיפת ההון הפיקוחי, משמעה קיטון של כ-0.06% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס הון כולל.
- דירוג מדינת ישראל משפיע על דרישות ההון בגין חשיפות הבנק לממשלת ישראל וכן בגין חשיפות לבנקים, גופים מוסדיים וישויות בסקטור הציבורי בישראל. להערכת הבנק, ירידה בדירוג האשראי של מדינת ישראל (ב-notch אחד), על ידי אחת ואף כמה מחברות הדירוג המדרגות את מדינת ישראל, לא תשפיע על יחסי הלימות ההון של הבנק.

למידע נוסף ראה פרק דירוג האשראי בדוח ממשל תאגידי, ודיווח מידי מיום 11 בפברואר 2024.

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

חלק 4 - יחס מינוף

יחס המינוף מחושב באחוזים ומוגדר כמדידת ההון הרגולטורי מחולק במדידת החשיפה. ההון הרגולטורי לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, בהתאם להתאמות פיקוחיות לעניין חישוב ההון. מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. יחס המינוף הינו מדד משלים ליחס ההון ומהווה מגבלה נוספת על רמת המינוף של המגזר הבנקאי.

השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)

	31 במרס		31 בדצמבר
	2023	2024	2023
	במיליוני ש"ח		
1 סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים	719,635	743,360	672,651
התאמות בגין:			
4 מכשירים פיננסיים נגזרים	14,600	22,884	14,790
6 פריטים חוץ מאזניים	70,550	70,956	64,413
7 אחרות	5,229	5,493	4,838
8 חשיפה לצורך יחס המינוף	810,014	842,693	756,692

יחס המינוף (LR2)

31 בדצמבר		31 במרס		
2023	2023	2024		
			במיליוני ש"ח	פריט
חשיפות מאזניות				
682,924	634,840	704,475		נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות ביטחונות) ^(א)
(647)	(38)	(657)		2 סכומים בגין נכסים שנכחו בקביעת הון רובד 1
682,277	634,802	703,818		3 סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)
חשיפות בגין נגזרים				
14,185	17,055	15,531		4 עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
27,825	24,694	33,098		5 סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
-	-	-		7 נכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים
42,010	41,749	48,629		11 סך חשיפות בגין נגזרים
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך				
1,092	3,305	1,984		12 נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית
14,085	12,423	17,306		15 חשיפות בגין עסקאות כסוכן
15,177	15,728	19,290		16 סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
חשיפות חוץ מאזניות אחרות				
199,599	179,279	202,811		17 חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
(129,049)	(114,866)	(131,855)		18 התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי
70,550	64,413	70,956		19 פריטים חוץ מאזניים
הון וסך החשיפות				
53,892	50,205	56,427		20 הון רובד 1
810,014	756,692	842,693		21 סך החשיפות
יחס מינוף				
6.65%	6.63%	6.70%	218	22 יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר

(א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכניות ההתייעלות ראה "הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית" בחלק 3 בדוח זה. כמו כן, בחישוב יחס המינוף הובאו בחשבון התאמות מיישום שיטת המדידה החדשה בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

למידע נוסף בנושא הלימות הון ומינוף ראה ביאור 9. בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2024.

למידע נוסף אודות התאמות להוראת השעה בנושא יחס המינוף, ראה סעיף התאמות לניהול בנקאי תקין מספר 250 לעיל.

יחס המינוף ב-31 במרס 2024 הינו 6.70%, עלייה של כ-0.05% לעומת 31 בדצמבר 2023.

העלייה ביחס המינוף נובעת מגידול בהון רובד 1 של כ-2.5 מיליארד ש"ח. מנגד חל גידול בחשיפות של כ-32.7 מיליארד ש"ח הנובע מגידול בחשיפה המאזנית של כ-21.5 מיליארד ש"ח, גידול בחשיפת נגזרים של כ-6.6 מיליארד ש"ח, גידול של כ-4.1 מיליארד ש"ח בחשיפות בעסקאות למימון ניירות ערך, וכן גידול של כ-0.4 מיליארד ש"ח בחשיפות החוץ מאזניות.

חלק 5 - סיכון אשראי

מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)

אשראי הינו פעילות ליבה של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב וחשיפות בגין פעילות בנגזרים.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בנושא ניהול סיכון אשראי, ניהול בנקאי תקין מספר 311A בנושא ניהול אשראי צרכני ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכונים אשראי ומדידה נאותה של חובות, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

במסגרת ניהול סיכונים אשראי הבנק מנטר את איכות תיק האשראי, לרבות נאותות כוללת של הפרשה להפסדי אשראי לכיסוי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, ריכוזיות תיק האשראי ופעילות לפי מוצרים עיקריים, כגון: אשראי לענף בינוי ונדל"ן, הלוואות לדור, אשראי לאנשים פרטיים ואשראי ממונף.

במסגרת ניהול סיכון האשראי מבוצעות באופן שוטף התאמות בניהול סיכון האשראי ובתיאבון הסיכון, ככל שנדרש.

ברבעון הראשון לשנת 2024, לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי הקשור לסיכון אשראי.

השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל"

פעילות הבנק מושפעת, בין היתר, מהתפתחויות מאקרו כלכליות, בסביבה העסקית המקומית ומההאטה בפעילות הכלכלית העולמית.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הפעילות הכלכלית במשק המקומי המשיכה לצמוח, אך תוך האטה בקצב. ההאטה באה לידי ביטוי, בין היתר, בירידה ממשית בקצב מכירת דירות חדשות, כמו גם השלכות של עליית הריבית על לווים, בדגש על לווים ממונפים ואנשים פרטיים. כמו כן, נרשמה האטה בפעילות יצוא ההיי-טק של ישראל.

ברבעון האחרון של 2023, נרשמה פגיעה ניכרת בפעילות הכלכלית בעקבות המלחמה. ברבעון הראשון של 2024 נרשמה התאוששות בפעילות מרבית ענפי המשק, אך קצב הצמיחה בשנת 2024 צפוי עדיין להיות נמוך מזה שהיה צפוי בתרחיש המרכזי ערב הלחימה. מאז ראשית המלחמה הוצאה התמתנות האינפלציה, שהחלה עוד בראשית 2023. עם זאת, בהמשך הדרך לא מן הנמנע שהאינפלציה תושפע גם מגורמים שיתמכו בעלייתה, כגון התייקרות עלויות ההובלה לישראל והעלאת מיסים עקיפים. מידת התנודתיות של השקל עלתה עוד מראשית 2023. המלחמה הובילה בראשיתה להיחלשות של השקל ותנודתיות מוגברת בשער אשר הובילה לכך שבנק ישראל פעל בכדי למתן תנודתיות זו.

ענפי המשק שפעילותם חשופה במיוחד לנזקי המלחמה הם: בנייה, חקלאות תרבות ופנאי (תיירות, מסעדות, בידור וכו'), וחלק מענפי התעשייה והמסחר, כתלות במיקום האזורי שלהם.

למלחמה והשלכותיה המיידיות וארוכות הטווח על הפעילות הכלכלית במשק והמצב הפיסקאלי של ישראל, יש השפעה גם על דירוג האשראי של ישראל.

למידע נוסף ראה "סיכון מאקרו כלכלי" בפרק "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר" בתחילת דוח זה.

בשל חוסר הוודאות הגבוה של השפעות המלחמה לא ניתן לאמוד במדויק את עוצמת הפגיעה הצפויה בתיק האשראי של הבנק התלויה, בין היתר, במשך הלחימה ואפשרות הסלמתה. לאור העלייה ברמת הסיכון חודדו דגשים בתחום האשראי בקווי העסקים השונים.

הוצאות להפסדי אשראי

ההפרשה להפסדי אשראי של הבנק מייצגת את אומדני הבנק. הפרשה זו מהווה אומדן המבוסס על שיקול דעת שהופעל ברבעון הראשון בסביבה משתנה המאופיינת בחוסר וודאות. לצורך גיבוש אומדן הפסדי האשראי הצפויים, הבנק מתחשב באופן עקבי בהנחיות הפיקוח על הבנקים, בתחזיות, בתרחישים, בהנחות ובהערכות, שמתייחסים להשלכות האפשריות של המלחמה.

תהליך גיבוש האומדן, אשר הותאם לתחזיות רלוונטיות לתנאי המלחמה, כולל את ההפסד הצפוי לבנק ברמה הקבוצתית. במסגרת זו מתבסס הבנק על בחינת פרופיל הסיכון של ענפי המשק השונים, בדגש על ענפי משק שלהערכת הבנק חשופים יותר לנזקי המלחמה, כלי המדידה הקיימים ברשותו, כגון: היקף המחיקות, פרופיל הסיכון של ענף המשק, תקופת החוב, סיווג החוב, תיאבון הסיכון, מודלים מאקרו כלכליים להערכת הפסדי אשראי לשיקוף השפעות שינויים בתחזיות לפרמטריים כלכליים מרכזיים בשנה הקרובה (כגון: תחזיות צמיחה, צריכה פרטית, שיעור חליפין, שיעור אבטלה במשק ושיעור הריבית). המשך החמרה בכל אחד מהפרמטרים עלול להביא להגדלת ההפרשה להפסדי אשראי.

נוכח ההשתנות התכופה בתנאים הכלכליים והמשקיים, הבנק בחן במהלך הרבעון הראשון של 2024 ועד לסמוך לתאריך פרסום הדוח את הפרמטרים המרכזיים בתהליך ההפרשה וביצע את העדכונים שנמצאו מתאימים, כמתואר לעיל.

ההוצאות להפסדי אשראי הסתכמו ברבעון הראשון בסך של 222 מיליון ש"ח, מתוכם סך של 378 מיליון ש"ח בגין הוצאה קבוצתית, נבעה בעיקרה מהחמרת פרמטרים מאקרו כלכליים ואינדיקטורים שונים.

על מנת לבחון את רגישות ההפרשה הקבוצתית לשינויים היפותטיים ברמת סיכון ענפי המשק ובפרמטרים המאקרו כלכליים שבבסיס האומדן, ביצע הבנק הערכה להשפעת שינוי אחיד בפרמטרים המאקרו כלכליים (החמרה והטבה בשיעור אחיד של 1%) ועדכון הערכת מומחה לשינוי ברמת הסיכון בענפי המשק אל מול תרחיש הייחוס על בסיס חושבה ההפרשה, וזאת מבלי להתחשב בהשפעות של קיזוז או קורלציה בין המשתנים המאקרו כלכליים.

הפרמטרים המאקרו כלכליים המרכזיים בהם בוצע שינוי בתרחיש הייחוס הינם, בין היתר, התוצר, שער חליפין, ריבית בנק ישראל, שיעור האבטלה והצריכה הפרטית.

השפעת החמרה תשקף תוספת להפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ברבעון הראשון של 2024 של כ-352 מיליון ש"ח. הטבה תביא להקטנת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי ברבעון הראשון של 2024 ביחס לתרחיש הייחוס בסך של כ-615 מיליון ש"ח.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

הקלות ושינויים בתנאי אשראי במסגרת ההתמודדות עם השלכות המלחמה

הבנק אימץ את מתווה בנק ישראל ומיישם את ההנחיות שקבעו הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים.

למידע מפורט והרחבה של כלל הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית, צעדים רגולטוריים עקב מלחמת חרבות ברזל, בדוח ממשל תאגיד.

כמו כן, הבנק מיישם הקלות נוספות ללקוחותיו, במטרה להקל עליהם את ההתמודדות עם השלכות המלחמה.

למידע אודות ההקלות הניתנות על ידי הבנק ופירוט ההשפעה הכמותית הצפויה בגין הקלות אלו עד סמוך למועד פרסום הדוחות ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת - מלחמת "חרבות ברזל" בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CRI)

	א	ב	ג	ד
31 במרס 2024				
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או			
	בפיגור של			
	90 ימים או יותר			
	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך		יתרות נטו (א+ב+ג)
במיליוני ש"ח				
1	2,950	438,294	(6,972)	434,272
2	-	109,869	-	109,869
3	159	201,417	(701)	200,875
4	3,109	749,580	(7,673)	745,016

	א	ב	ג	ד
31 במרס 2023				
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או			
	בפיגור של			
	90 ימים או יותר			
	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך		יתרות נטו (א+ב+ג)
במיליוני ש"ח				
1	2,312 ^(ב)	417,719 ^(א)	(5,341)	414,690
2	-	79,045	-	79,045
3	175	178,047	(607)	177,615
4	2,487	674,811	(5,948)	671,350

	א	ב	ג	ד
31 בדצמבר 2023				
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או			
	בפיגור של			
	90 ימים או יותר			
	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך		יתרות נטו (א+ב+ג)
במיליוני ש"ח				
1	3,759	432,055	(6,731)	429,083
2	-	126,001	(2)	125,999
3	173	198,321	(747)	197,747
4	3,932	756,377	(7,480)	752,829

(א) בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים, של פריטים מאזניים וחוז' מאזניים היוצרים חשיפה לסיכון אשראי לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.
(ב) סווג מחדש.

סיכון אשראי לפי ענפי משק

31 במרס 2024									
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				
במיליוני ש"ח									
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתיות ^(ו)	סך הכל ^(ז)	חובות ^(א)	בעייתיות ^(ו)	לא צובר	הפסדי אשראי ^(ד) הוצאות (הכנסות)		
							מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו
2,629	2,438	128	2,629	2,313	128	20	15	3	(169)
979	976	3	934	697	3	-	6	-	(48)
35,130	34,063	957	34,203	19,570	957	157	50	(8)	(574)
123,257	121,756	1,198	123,227	67,211	1,198	843	(88)	2	(1,551)
52,243	51,700	392	51,429	44,320	392	73	13	(40)	(1,110)
11,428	11,022	406	10,981	6,412	406	14	28	-	(203)
40,121	39,308	787	39,615	32,782	787	270	25	12	(759)
4,491	4,322	101	4,431	3,702	101	13	8	(2)	(66)
9,520	9,314	205	9,444	8,034	205	62	(7)	6	(209)
7,053	6,887	123	6,864	3,766	123	18	5	(2)	(74)
57,374	57,318	55	44,085	33,300	55	39	(32)	(3)	(220)
13,800	13,531	257	13,772	9,147	257	83	(1)	(5)	(422)
11,118	11,019	99	11,104	8,778	99	31	28	4	(197)
369,143	363,654	4,711	352,718	240,032	4,711	1,623	50	(33)	(5,602)
137,709	133,389	635	137,709	132,620	635	623	3	(2)	(639)
47,024	44,327	1,049	46,994	29,729	1,049	330	144	97	(1,004)
553,876	541,370	6,395	537,421	402,381	6,395	2,576	197	62	(7,245)
2,747	2,747	-	2,167	2,165	-	-	-	-	(2)
77,678	77,678	-	496	496	-	-	-	-	-
634,301	621,795	6,395	540,084	405,042	6,395	2,576	197	62	(7,247)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 135,042, 15,698, 844, 77,675, 405,042 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) כולל הלוואות לדויר, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) להערכת הבנק, פעילות ענפים אלו חשופה במיוחד לנזקי המלחמה.

31 במרס 2024

סיכון אשראי כולל ^(א)										חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)									
הפסדי אשראי ^(ד)					מזהה:					דירוג ביצוע אשראי ^(ה)									
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	לא צובר	בעייתי ^(ו)	חובות ^(ז)	סך הכל ^(ח)	בעייתי ^(ו)	אשראי ^(ה)	סך הכל	בעייתי ^(ו)	חובות ^(ז)	סך הכל ^(ח)	בעייתי ^(ו)	אשראי ^(ה)	סך הכל				
במיליוני ש"ח																			
בגין פעילות לווים בחו"ל																			
ציבור מסחרי																			
-	-	(1)	-	-	30	194	-	201	201	-	-	30	-	-	30				
-	-	-	-	-	-	-	-	587	587	-	-	-	-	-	-				
(74)	-	28	-	159	3,383	4,414	159	5,973	6,132	-	-	3,383	159	5,973	6,132				
(213)	(1)	7	117	235	9,609	12,931	235	12,817	13,052	-	-	9,609	235	12,817	13,052				
-	-	-	-	-	9	146	-	625	625	-	-	9	-	625	625				
(1)	-	-	-	-	137	168	-	471	471	-	-	137	-	471	471				
(95)	(31)	(6)	283	979	3,932	4,066	979	3,100	4,079	-	-	3,932	979	3,100	4,079				
-	-	(1)	2	15	493	494	15	703	718	-	-	493	15	703	718				
(12)	-	-	11	11	50	411	11	784	795	-	-	50	11	784	795				
(14)	-	(2)	-	-	5,617	6,120	-	48,670	48,671	-	-	5,617	-	48,670	48,671				
(2)	-	-	-	-	426	443	-	541	541	-	-	426	-	541	541				
(1)	-	-	-	-	6	9	-	44	44	-	-	6	-	44	44				
(412)	(32)	25	413	1,399	23,692	29,396	1,399	74,516	75,916	-	-	23,692	1,399	74,516	75,916				
-	-	-	-	-	59	63	-	63	63	-	-	59	-	63	63				
-	-	-	1	1	7	17	1	16	17	-	-	7	1	16	17				
(412)	(32)	25	414	1,400	23,758	29,476	1,400	74,595	75,996	-	-	23,758	1,400	74,595	75,996				
(13)	-	-	-	-	11,553	14,302	-	35,973	35,973	-	-	11,553	-	35,973	35,973				
(1)	-	-	-	-	891	1,104	-	21,784	21,784	-	-	891	-	21,784	21,784				
(426)	(32)	25	414	1,400	36,202	44,882	1,400	132,352	133,753	-	-	36,202	1,400	132,352	133,753				
(7,673)	30	222	2,990	7,795	441,244	584,966	7,795	754,147	768,054	-	-	441,244	7,795	754,147	768,054				

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ז), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 8,680, 32,889, 1,444, 54,538, 36,202 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

31 בדצמבר 2023										
סיכון אשראי כולל ^(א)										
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)										
מזהה:										
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ו)	סך הכל ^(ז)	חובות ^(ח)	בעייתי ^(ט)	לא צובר	הפסדי אשראי בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	הוצאות (הכנסות)
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בישראל										
ציבור מסחרי										
2,555	2,372	159	2,554	2,212	159	25	17	-	(158)	חקלאות ^(כ)
919	916	3	892	688	3	-	10	-	(42)	כרייה וחציבה
35,530	34,515	912	34,593	19,226	912	174	48	(41)	(514)	תעשייה
120,160	118,420	1,479	120,133	66,246	1,479	1,113	708	62	(1,697)	בינוי ונדל"ן - בינוי ^(כא)
51,813	51,213	412	50,987	43,831	412	149	152	(13)	(1,039)	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
10,677	10,265	412	10,321	5,825	412	14	70	(1)	(140)	אספקת חשמל ומים
40,570	39,763	775	39,970	33,166	775	282	303	54	(749)	מסחר ^(כב)
4,496	4,338	97	4,438	3,621	97	19	11	(2)	(56)	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל ^(כג)
9,538	9,295	243	9,450	7,976	243	89	64	22	(222)	תחבורה ואחסנה
6,847	6,663	139	6,645	3,618	139	14	(4)	(5)	(65)	מידע ותקשורת
54,350	54,276	73	43,171	30,652	73	40	29	(1)	(250)	שירותים פיננסיים
13,532	13,267	254	13,512	8,894	254	71	84	17	(417)	שירותים עסקיים ואחרים
10,868	10,758	110	10,857	8,831	110	34	6	16	(167)	שירותים ציבוריים וקהילתיים
361,855	356,061	5,068	347,523	234,786	5,068	2,024	1,498	108	(5,516)	סך הכל מסחרי
135,561	130,761	713	135,561	130,568	713	688	221	6	(634)	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
47,308	44,507	1,094	47,287	29,816	1,094	343	649	424	(957)	אנשים פרטיים - אחר
544,724	531,329	6,875	530,371	395,170	6,875	3,055	2,368	538	(7,107)	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
3,272	3,272	-	2,516	2,515	-	-	(1)	-	(2)	בנקים בישראל
96,922	96,922	-	643	643	-	-	-	-	-	ממשלת ישראל
644,918	631,523	6,875	533,530	398,328	6,875	3,055	2,367	538	(7,109)	סך הכל פעילות בישראל

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(א), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 398,328, 97,318, 256, 13,814, 135,202 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

(ח) להערכת הבנק, פעילות ענפים אלו חשופה במיוחד לנזקי המלחמה.

31 בדצמבר 2023

סיכון אשראי כולל ^(א)									
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)									
הפסדי אשראי ^(ד)									
מזהה:									
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתיות ^(ו)	סך הכל	חובות ^(ז)	בעייתיות ^(ח)	לא צובר	הפסדי אשראי בגין חשבונאיות נטו	מחיקות הפרשה להפסדי אשראי	יתרת הפרשה
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בחו"ל									
ציבור מסחרי									
416	415	-	409	256	-	-	-	-	(1)
698	698	-	-	-	-	-	-	-	-
5,919	5,764	155	4,285	3,181	155	-	(19)	(2)	(48)
12,679	12,447	231	12,551	9,090	231	116	113	11	(206)
559	559	-	144	7	-	-	-	-	-
639	639	-	262	247	-	-	1	(1)	(1)
3,906	2,786	1,119	3,892	3,747	1,119	585	(39)	(16)	(71)
707	686	20	501	500	20	15	-	-	(1)
897	886	11	481	124	11	11	(6)	(1)	(12)
39,355	39,354	-	3,642	3,379	-	-	(12)	(1)	(15)
548	548	-	457	441	-	-	5	-	(3)
42	42	-	7	6	-	-	(1)	(1)	-
66,365	64,824	1,536	26,631	20,978	1,536	727	42	(11)	(358)
57	57	-	57	56	-	-	-	-	-
15	14	1	15	6	1	1	-	-	-
66,437	64,895	1,537	26,703	21,040	1,537	728	42	(11)	(358)
40,503	40,503	-	18,398	15,283	-	-	(25)	-	(13)
28,384	28,384	-	1,468	1,163	-	-	(1)	-	(1)
135,324	133,782	1,537	46,569	37,486	1,537	728	16	(11)	(372)
780,242	765,305	8,412	580,099	435,814	8,412	3,783	2,383	527	(7,481)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 9,083,28,143,2,797,57,815,37,486 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

31 במרס 2023									
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(א) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(א)				
במיליוני ש"ח									
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתו ^(ו)	סך הכל ^(ז)	חובות ^(א)	בעייתו ^(ו)	לא צובר	הפסדי אשראי ^(ד)		
							הוצאות (הכנסות)	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
2,692	2,541	119	2,689	2,378	119	28	4	5	(135)
722	718	4	696	526	4	-	6	-	(39)
36,030	34,831	1,099	34,409	21,588	1,099	141	65	(3)	(545)
109,529	107,983	1,227	109,498	60,827	1,227	187	105	7	(1,184)
47,626	46,923	654	46,634	40,858	654	59	44	(2)	(886)
9,763	9,726	37	9,366	5,847	37	9	18	1	(86)
41,303	40,673	592	40,772	33,680	592	172	74	-	(561)
4,687	4,354	79	4,641	3,739	79	48	4	5	(40)
9,722	9,463	259	9,624	7,750	259	126	(20)	5	(156)
6,534	6,240	141	5,967	3,333	141	11	(7)	2	(55)
51,012	50,919	92	41,204	31,438	92	52	21	-	(240)
13,338	13,017	264	13,185	9,265	264	89	22	(3)	(379)
10,919	10,838	81	10,904	8,866	81	36	12	3	(185)
343,877	338,226	4,648	329,589	230,095	4,648	958	348	20	(4,491)
126,881	125,443	532	126,881	121,848	532	514	13	2	(430)
45,204	42,657	841	45,190	30,678	841	255	74	61	(744)
515,962	506,326	6,021	501,660	382,621	6,021	1,727	435	83	(5,665)
1,613	1,612	-	885	885	-	-	(2)	-	(2)
50,710	50,710	-	203	203	-	-	-	-	-
568,285	558,648	6,021	502,748	383,709	6,021	1,727	433	83	(5,667)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח^(ב), ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 383,709, 50,599, 1,232, 13,702, 119,043 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצת רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

31 במרס 2023

סיכון אשראי כולל^(א) חובות^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים)^(ג)

הפסדי אשראי ^(ד) הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	'מזה:				סך הכל ^(ה)	בעייתיות ^(ו)	דירוג ביצוע אשראי ^(ז)	סך הכל
			לא צובר	בעייתיות ^(ו)	חובות ^(ב)	סך הכל ^(ה)				
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור מסחרי										
					125	231	-	235	237	חקלאות
(1)	-	-	-	-	-	-	-	724	724	כרייה וחציבה
					2,904	3,849	9	5,655	5,664	תעשייה
(28)	-	5	9	9	7,315	9,915	252	9,838	10,090	בינוי ונדל"ן
(113)	1	12	95	252	7	256	-	680	680	אספקת חשמל ומים
					547	557	22	1,135	1,158	מסחר
(1)	-	-	-	22						בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
(72)	-	(13)	490	1,026	3,514	3,974	1,026	2,431	3,993	תחבורה ואחסנה
					75	76	-	320	320	מידע ותקשורת
(14)	-	(5)	13	13	220	610	13	1,060	1,073	שירותים פיננסיים
(23)	-	(4)	4	4	2,921	3,697	4	35,215	35,219	שירותים עסקיים ואחרים
(13)	-	1	1	88	411	422	88	3,792	3,880	שירותים ציבוריים וקהילתיים
	(1)	(1)	-	-	144	145	-	176	176	סך הכל מסחרי
(265)	-	(5)	612	1,414	18,183	23,732	1,414	61,261	63,214	אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור
					75	78	-	78	78	אנשים פרטיים - אחר
(1)	-	-	-	1	63	68	1	67	69	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
(266)	-	(5)	612	1,415	18,321	23,878	1,415	61,406	63,361	בנקים בחו"ל
(15)	-	(22)	-	-	17,081	19,594	-	37,700	37,700	ממשלות בחו"ל
					920	1,343	-	18,207	18,207	סך הכל פעילות בחו"ל
(281)	-	(27)	612	1,415	36,322	44,815	1,415	117,313	119,268	סך הכל
(5,948)	83	406	2,339	7,436	420,031	547,563	7,436	675,961	687,553	

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 36,322, 44,409, 2,050, 27,992, 8,495 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)

א	א1	2א	ב	ג	ד	ה
31 במרס 2024						
לא						
מובטחים ^(א) מובטחים ^(ב)						
	סך הכל	סך הכל	מזה: על ידי ביטחון	מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		
	יתרה מאזנית ^(א)	יתרה מאזנית ^(א)	מזה: סכום מובטח ^(ב)	יתרה מאזנית ^(א)	מזה: סכום מובטח ^(ב)	
במיליוני ש"ח						
1	360,350	73,922	37,640	52,598	21,324	16,790
2	95,363	14,506	6,122	-	14,506	6,122
3	455,713	88,428	43,762	52,598	35,830	22,912
4	2,784	166	30	116	50	18

א	א1	2א	ב	ג	ד	ה
31 במרס 2023						
לא						
מובטחים ^(א) מובטחים ^(ב)						
	סך הכל	סך הכל	מזה: על ידי ביטחון	מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		
	יתרה מאזנית ^(א)	יתרה מאזנית ^(א)	מזה: סכום מובטח ^(ב)	יתרה מאזנית ^(א)	מזה: סכום מובטח ^(ב)	
במיליוני ש"ח						
1	352,162	62,528	33,470	43,680	18,848	15,570
2	68,659	10,386	6,135	-	10,386	6,135
3	420,821	72,914	39,605	43,680	29,234	21,705
4	2,020	105	25	52	53	13

א	א1	2א	ב	ג	ד	ה
31 בדצמבר 2023						
לא						
מובטחים ^(א) מובטחים ^(ב)						
	סך הכל	סך הכל	מזה: על ידי ביטחון	מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		
	יתרה מאזנית ^(א)	יתרה מאזנית ^(א)	מזה: סכום מובטח ^(ב)	יתרה מאזנית ^(א)	מזה: סכום מובטח ^(ב)	
במיליוני ש"ח						
1	359,620	69,463	37,023	48,812	20,651	17,093
2	112,181	13,818	9,645	-	13,818	9,645
3	471,801	83,282	46,669	48,812	34,469	26,738
4	3,594	165	31	111	54	17

(א) יתרה מאזנית בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים ולאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני.
 (ב) יתרה מאזנית של החלק מסכום החובות שמובטח בביטחון, ערבות או נגזר אשראי, לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
 (ג) יתרה מאזנית של החובות כאמור, לאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני, שמובטחים באופן חלקי או מלא, ללא קשר לחלק הספציפי שהובטח בחשיפה המקורית.

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון^(א) (CR5)^(ב)

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
31 במרס 2024									
סוגי נכסים / משקל סיכון	סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי (CRM)								
	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
במיליוני ש"ח									
1 ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	228,135	-	2,799	-	294	-	439	-	231,667
2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	1,673	-	3,099	-	6,821	-	24	-	11,617
3 בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	2,665	-	14,124	-	6,485	-	111	6	23,391
4 חברות ניירות ערך	-	-	1,823	-	299	-	10	-	2,132
5 תאגידים	-	-	17,127	-	18,977	-	135,216	733	172,053
6 חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	40,788	-	-	40,788
7 הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	16,967	-	-	16,967
8 בביטחון נכס למגורים	-	-	-	34,351	36,091	42,276	16,088	2,796	131,602
9 בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	95,958	102,129
10 הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	968	2,346
11 נכסים אחרים	-	-	-	-	-	-	-	9,610	13,718
11א מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	-	6,105	7,335
12 סך הכל	235,351	-	38,972	34,351	68,967	42,276	73,843	245,132	748,410
31 במרס 2023									
סוגי נכסים / משקל סיכון	סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי (CRM)								
	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
במיליוני ש"ח									
1 ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	181,557	-	2,293	-	502	-	203	-	184,555
2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	1,676	-	2,381	-	6,896	-	1	-	10,954
3 בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	2,684	-	19,435	-	5,317	-	-	5	27,441
4 חברות ניירות ערך	-	-	1,325	-	203	-	-	-	1,528
5 תאגידים	-	-	15,193	-	15,421	-	138,356	1,373	170,343
6 חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	40,815	-	-	40,815
7 הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	16,788	-	-	16,788
8 בביטחון נכס למגורים	-	-	-	31,763	32,960	37,209	18,593	2,465	122,990
9 בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	78,426	86,133
10 הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	895	1,842
11 נכסים אחרים	-	-	-	-	-	-	-	8,779	12,867
11א מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	-	5,282	6,351
12 סך הכל	188,936	-	40,627	31,763	61,299	37,209	76,196	229,125	676,256

(א) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוב מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מיסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי (הנכללות בחלק 5 בדוח זה) ואיגוחים.

(ב) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
	31 בדצמבר 2023								
	סוגי נכסים / משקל סיכון								
סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי (CRM	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
	במיליוני ש"ח								
1 ריבונויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	198,003	-	3,356	-	296	-	187	-	201,842
2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	1,672	-	2,320	-	6,969	-	27	-	10,988
3 בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	2,419	-	11,594	-	12,502	-	41	6	26,562
4 חברות ניירות ערך	-	-	1,473	-	247	-	5	-	1,725
5 תאגידים	-	-	18,953	-	16,164	-	133,185	751	169,053
6 חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	39,859	-	-	39,859
7 הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	16,777	-	-	16,777
8 בביטחון נכס למגורים	-	-	-	33,963	35,433	41,054	16,145	2,731	129,326
9 בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	7,291	100,083
10 הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	1,140	2,434
11 נכסים אחרים	3,022	-	-	-	-	-	-	1,171	13,251
12א מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	-	1,171	6,589
12 סך הכל	205,116	-	37,696	33,963	71,611	41,054	72,781	239,320	711,900

מידע נוסף על סיכון אשראי סיכונים בענפי הבינוי והנדל"ן

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית, בין היתר לאור הביקוש הטבעי למגורים בישראל, אשר עולה לאורך זמן, ובנוסף לגיבוי האשראי בביטחונות ממשיים. בדומה לענפי המשק האחרים, מוגדרים במדיניות האשראי של הבנק מתודולוגיות ופרמטרים פנימיים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, לאור חיתום קפדני, שיטת מימון ופיקוח הדוקה, גיבוי בביטחונות נדל"ן ותמחור הולם.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק תוך ניטור המגמות בנתונים המאקרו כלכליים במשק וניטור התפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה בבנק.

לאומי מתמקד בסגמנט המגורים ובלקוחות נבחרים בעלי חוסן פיננסי גבוה. הבנק מקפיד על פיזור בין אזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים ובהתאם לתחזיות מאקרו כלכליות.

הבנק מבטח את תיק הערבויות חוק מכר (דירות), חלק מתיק האשראי הכספי למימון קרקעות, וכן חלק מתיק ערבויות הביצוע והפורמאליות המשויך לענפי משק בינוי ונדל"ן.

נכון ליום 31 במרס 2024 הבנק עומד במגבלה הרגולטורית בקשר עם יחס הריכוזיות. בנוסף, הבנק קבע מגבלות פנימיות שהינן בהלימה להערכת הבנק את הסיכון בענפי המשנה השונים. יחד עם זאת, בשים לב לצרכי האשראי המשמעותיים בענף מחד, ולמגבלה הרגולטורית מאידך, פועל הבנק ליישום תכנית להפחתת יחס הריכוזיות בענף.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף אודות הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל"

לאחר גאות משמעותית בביקוש לרכישת דיור בתקופת היציאה ממשבר הקורונה, החל מהמחצית השנייה של שנת 2022 ואילך, חלה היחלשות ממשית בביקוש, זאת ברקע הרעה משמעותית בסביבת המאקרו, עלייה מהירה באינפלציה ובריבית והאטה בצמיחה.

מלחמת "חרבות ברזל" הובילה בראשיתה להיחלשות נוספת בביקוש בשוק הדיור, כתוצאה מהתגברות חוסר הוודאות במשק והפגיעה בביטחון הצרכנים והמשקיעים. בחודשים האחרונים חלה, עם זאת, התאוששות ממשית בביקוש ובהיקף העסקאות. להערכת הבנק, הביקוש צפוי להוסיף ולהתחזק בהדרגה ברבעונים הקרובים, בד בבד עם התאוששות המשק מנזקי המלחמה, הירידה הצפויה בריבית בנק ישראל (בהמשך להורדת הריבית בינואר 2024) וברקע המשך גידול אוכלוסין גבוה.

בצד ההיצע, ערב מלחמת חרבות ברזל, מספר הדירות הגמורות המשיך להיות נמוך יחסית לצרכי הדיור השוטפים השנתיים של המשק, בעוד שהתחלות הבנייה, נותרו גבוהות יחסית לרמתן ברוב העשור האחרון. המלחמה הסבה פגיעה ניכרת לפעילות הבנייה למגורים (זמינות עובדים וחומרי גלם, נגישות לאתרי בנייה הסמוכים לאזורי הלחימה). כתוצאה מכך, חלה ברבעון האחרון של 2023 ירידה מסוימת בהתחלות הבנייה. הפגיעה בגמר הבנייה צפויה לבוא לידי ביטוי בהדרגה ברבעונים הקרובים. להערכתנו, הגבלת הסחר מטורקיה מגלמת השפעה מוגבלת על מחירי הדירות.

ערב המלחמה, מחירי הדירות היו מצויים במגמת ירידה מתונה, בהובלת מחירי הדירות החדשות ב"שוק החופשי" (כלומר לא כולל עסקאות "דירה בהנחה"). בחודשים האחרונים התחדשו עליות המחירים בשוק הדיור, כפי הנראה על רקע חששות למחסור עתידי בהיצע, ברקע הפגיעה של המלחמה בפעילות הבנייה למגורים. להערכת הבנק, מגמת עליית המחירים צפויה להתבסס וייתכן אף לצבור תאוצה לקראת סוף השנה ולתוך שנת 2025, שכן כפי שמשקף בפעילות הבנייה למגורים, הביקוש צפוי להתאושש מהמלחמה מהר יותר מאשר ההיצע.

הבנק עוקב בשוטף אחר תיק הנדל"ן והתפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה ובנוסף מנטר באופן הדוק את השלכות המלחמה, עליית הריבית וההאטה בביקושים לדיור על חברות הנדל"ן ובוחן בקפידה את השפעת המצב המאקרו כלכלי על תיק האשראי.

בתחום הנדל"ן למסחר, ערב המלחמה, חלה האטה בפעילות ענפי המסחר הקמעונאי, זאת לאור ההרעה בסביבת המאקרו (פגיעת האינפלציה ועליית הריבית בכח הקנייה של הציבור, לצד התגברות חוסר הוודאות הכלכלית והיחלשות הסנטימנט הצרכני) והמשך התרחבות נתח הסחר המקוון. במקרה של הסלמה מחודשת במלחמה, או בתרחישים פסימיים אחרים, עלולה לחול היחלשות נוספת בפעילות ענפי המסחר הקמעונאי וכתוצאה מכך גם בביקוש לשטחי מסחר. תהליכים אלה עלולים להכביד על צמיחת פעילות המרכזים המסחריים בשנה הקרובה. עיקר ההשפעה השלילית עשויה להיות מורגשת במרכזים המסחריים הגדולים, בעוד שמרכזים שכונתיים עשויים להפגין המשך ביצועים טובים יותר.

בתחום המשרדים, מאז המחצית השנייה של 2022 ואילך, מורגשת האטה ניכרת בפעילות השוק, לרבות ירידה מתמשכת במחירי השכירות בתל אביב וירידה משמעותית בשיעורי התפוסה בחלק מפרברי תל אביב. להערכת הבנק, ההאטה בביקוש למשרדים צפויה להימשך בשנה הקרובה, ברקע השפעות המלחמה על הצמיחה במשק וכן לאור ההאטה בפעילות ענף שירותי ההייטק. ההאטה בביקוש לצד צפי להמשך גידול משמעותי בהיצע המשרדים החדשים (בפרט בפרברי תל אביב ובירושלים), הם גורמים שעשויים להכביד על המחירים והתפוסות בשוק בשנה הקרובה וייתכן אף להוביל לירידה בהם.

בעקבות המלחמה ועל מנת לשקף את חוסר הוודאות באשר להשפעותיה על ענפי הבינוי והנדל"ן, גדלו ההוצאות להפסדי אשראי בענפי הבינוי והנדל"ן, בעיקר בגין הוצאה קבוצתית.

יובהר כי חוסר הוודאות לגבי אופן התפתחות המלחמה והשלכותיה עדיין גבוה, כך שההפרשה יכולה שתשתנה – תגדל או תקטן – בעתיד בהתאם להתפתחויות.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

התפתחות סיכון אשראי כולל לענף בינוי ונדל"ן (בישראל ובחו"ל)

2023	31 בדצמבר		31 במרס		2024
	2023	2023	2023	2024	
שינוי בהשוואה ל-31 בדצמבר 2023					
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
1.7	1,984	119,714	109,637	121,698	סיכון אשראי מאזני
1.2	123	9,915	10,418	10,038	ערבויות לרוכשי דירות ^(א)
3.3	1,793	55,023	47,190	56,816	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר ^(א)
2.1	3,900	184,652	167,245	188,552	סך הכל סיכון אשראי כולל

(א) במונחי סיכון אשראי.

הלן פרטים על סיכון אשראי כולל בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי שיעור המימון וכושר ספיגה - הבנק

31 במרס 2024			
סיכון אשראי ^(א) כולל			
קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה למגורים	נדל"ן שבנייתו הושלמה	סך הכל
שיעור המימון^(ב)			
עד 45%	1,570	8,645	10,215
מעל 45% עד 65%	5,658	15,868	21,526
מעל 65% עד 80%	23,418	17,480	40,898
מעל 80%	7,612 ^(ג)	5,609	13,221
כושר ספיגה^(ד)			
עד 25%	1,404	1,404	1,404
מעל 25% עד 50%	9,314	9,314	9,314
מעל 50% עד 75%	6,937	6,937	6,937
מעל 75%	13,579	13,579	13,579
פרוויקטים בתחילת בנייה	12,962	12,962	12,962
אחר^(ה)			
			45,442
סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל			175,498

ראה הערות בעמוד הבא.

31 בדצמבר 2023

סיכון אשראי^(א) כולל

קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה למגורים	נדל"ן שבנייתו הושלמה	סך הכל
במיליוני ש"ח			
שיעור המימון^(ב)			
עד 45%	1,267	8,831	10,098
מעל 45% עד 65%	6,384	16,156	22,540
מעל 65% עד 80%	22,668	16,350	39,018
מעל 80%	(ד) 8,950	5,771	14,721
כושר ספיגה^(ג)			
עד 25%	799	799	799
מעל 25% עד 50%	10,472	10,472	10,472
מעל 50% עד 75%	4,824	4,824	4,824
מעל 75%	14,554	14,554	14,554
פרוייקטים בתחילת בנייה	10,203	10,203	10,203
אחר^(ה)			
			44,744
סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל			171,973

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוזף מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.
 (ב) שיעור המימון - היחס בין יתרת סיכון האשראי הכולל למועד הדיווח לבין השווי של ביטחון הנדל"ן המבטיח את סיכון האשראי למועד הדיווח.
 (ג) כושר ספיגה - מדד המבטא את השיעור המירבי של שחיקת מחירי מלאי הדירות, כך שעדיין יהיה מקור כיסוי מספק לעלויות הפרוייקט וזאת בהתחשב בהון העצמי שהושקע ובמכירה מוקדמת.
 (ד) מרבית היתרה מתייחסת לאשראי שמגובה גם בביטחון שאינו קרקע ו/או מקור סילוק אחר.
 (ה) אשראי אחר מתייחס לכל אשראי שאינו עונה להגדרות לעיל וכולל, בין היתר, אשראי שניתן כנגד ביטחונות שאינם נדל"ן, נדל"ן בתהליכי בנייה שאינם למגורים ונדל"ן שאינו מיועד למכירה במהלך הבנייה.

להלן הרכב ייעוד האשראי בביטחון נדל"ן בישראל - הבנק

31 בדצמבר 2023	31 במרס 2024	
סיכון אשראי ^(א) כולל		
במיליוני ש"ח		
86,065	87,738	דיור
23,253	24,656	משרדים
7,993	8,190	תעשייה
25,146	25,453	מסחר ושירותים
142,457	146,037	סך הכל סיכון אשראי כולל בביטחון נדל"ן בישראל

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוזף מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

ניתוח סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן (בישראל ובחו"ל)

	31 במרס	
	31 בדצמבר	2023
	במיליוני ש"ח	
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי		
סיכון אשראי שאינו בעייתי	182,080	186,273
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי		
שאינו בעייתי	450	454
בעייתי צובר	744	792
לא צובר	(25.0)	1,033
סך הכל סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי	2,572	2,279
סך הכל	184,652	188,552

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

התפתחויות בסיכונים אשראי

לאורך שנת 2023, חלה ירידה מתונה במחירי הדירות, בהובלת פלח הדירות החדשות ב"שוק החופשי" (כלומר ללא דירות הנמכרות במסגרת תכניות ממשלתיות כמו "מחיר למשתכן"); אולם בחודשים האחרונים התחדשה עליית מחירי הדירות, ולאורך כל הרבעון הראשון של שנת 2024, נראית מגמת התאוששות של ממש במכירת הדירות במשק, בהובלת פלח הדירות החדשות.

התפתחויות אלה משקפות כפי הנראה, התגברות של הציפיות בשוק לעודפי ביקוש עתידיים, על רקע הירידה הצפויה בריבית וברקע האטת פעילות הבנייה למגורים מאז פרוץ מלחמת "חרבות ברזל".
ההאטה בפעילות הבינוי מביאה להתארכות משך הבנייה וכתוצאה מכך צפויה פגיעה הדרגתית בקצב מסירת הדירות במשק ברבעונים הבאים, שתפגע בהיצע הדיור.

ברבעון הראשון של שנת 2024, המשיכו להתבצע פניות יזומות, בפרסום פומבי ובפנייה ממוקדת ללקוחות בהצעה לבחינת הקפאה/מיחזור, כדי להקל עליהם נוכח סביבת הריבית הגבוהה והשפעות המלחמה.

כמו כן, על רקע המלחמה, אושרו על ידי בנק ישראל הקלות בתחום המשכנתאות, ביניהן הקפאת תשלומי משכנתאות.

כפועל יוצא, היקף ההלוואות בהן קיימת הקפאת תשלומים נכון לסוף חודש מרס 2024 הינו כ-9.0 מיליארד ש"ח, ביחס ל-12.8 מיליארד ש"ח לסוף חודש דצמבר 2023 כתוצאה מכך שתקופת ההקפאה בחלק מההלוואות, הגיעה לסיימה.

למידע מפורט והרחבה של כלל הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל והקלות נוספות הניתנות על ידי הבנק ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת - מלחמת "חרבות ברזל" בדוח הדירקטוריון והנהלה ובפרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 31 במרס 2024.

הבנק ממשיך להקפיד על מדיניות חיתום המתחשבת ביכולת החזר של הלווה, בסיס ההצמדה והריבית, שיעור המימון ועוד, זאת תוך עמידה בכל דרישות הפיקוח על הבנקים.

תיק הלוואות לדיור מנוטר באופן שוטף לרבות ניתוח מגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו

	יתרת תיק האשראי	
	שיעור השינוי	במיליוני ש"ח
31 בדצמבר 2022	15.7	119,272
31 בדצמבר 2023	9.0	129,987
31 במרס 2024	1.6	132,051

התפתחות שיעור מימון, באשראי חדש, מעל 60% בישראל

במסגרת הניטור אחר מוקדי הסיכון בתיק ההלוואות לדיור נערך מעקב גם על מאפייני התיק ומאפייני האשראי החדש, וביניהם על התפלגות האשראי החדש לפי שיעורי מימון (שיעור מימון הינו היחס בין סך האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד בעת העמדת מסגרת האשראי) ויחס ההחזר (יחס החזר מוגדר כיחס בין ההכנסה החודשית הפנויה ובין ההחזר החודשי).

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי):

2022		2023			2024	
ממוצע ממוצע שנתי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	
באחוזים ^(*)						שיעור מימון
22.6	20.9	20.4	22.0	21.0	20.1	מעל 60 ועד 70 כולל
25.3	25.0	22.5	20.6	19.6	18.6	מעל 70 ועד 75 כולל
0.3	0.2	0.2	0.2	0.1	0.2	מעל 75

(*) מסך האשראי החדש לדיור שהעמיד הבנק.

לפירוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת ההחזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משקי הבית, מאופיין בפיזור נרחב מאוד של לוויים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך מרכזי בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוננת הניהול השוטף של פעילות זאת.

בנוסף להקפדה על תהליכי החיתום, הניהול והבקרה ברמת הלווה הבודד, מתקיים ניטור שוטף אחר האשראי הפרטי ברמה האגרגטיבית, בין השאר על בסיס סט מדדים פנימי.

ההשפעות הפוטנציאליות של המלחמה, בנוסף למגמות המקרו כלכליות במהלך השנתיים האחרונות (בעיקר סביבת ריבית גבוהה ואינפלציה) משפיעות על יכולת ההחזר של הלוויים הפרטיים, כאשר חומרת ההשפעה תלויה, בין היתר, במשך הזמן ובהיקף אזורי הארץ אשר יושפעו מהמלחמה באופן ישיר.

הבנק מנטר באופן שוטף את תיק האשראי ואת השפעות התפתחויות אלה על פרופיל הסיכון בתיק.

למידע נוסף ופירוט לגבי השפעות המקרו כלכליות והמלחמה ראה סעיף השפעות מקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל" בתחילת פרק זה.

לפירוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2024.

קבוצות לווים¹

הבנק מקיים תהליכי מעקב סדורים על מנת לוודא כי הוא ממלא אחר מגבלות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

נכון ליום 31 במרס 2024, הבנק עומד במגבלות הקבועות בהוראה.

בהתאם למדיניות האימוץ של סטנדרטים בינלאומיים מקובלים, הפיקוח על הבנקים מאמץ את הוראות ועדת באזל בנושא פיקוח על חשיפות גדולות. במסגרת זו פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים". בהתאם לטייטה זו, תיקבענה הגדרות חדשות ללווה/קבוצת לווים, וכמו כן יבוצעו התאמות למדידת החשיפה. בהתאם לדרישת הפיקוח, הבנק ערך סקר כמותי אשר דווח לפיקוח על הבנקים.

טרם נקבע מועד לכניסת העדכון לתוקף.

למידע נוסף אודות קבוצות לווים ראה פרק סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2024.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

למידע בנושא חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2024.

¹ קבוצת לווים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה. כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. תאגיד מוחזק שהינו מהותי עבור מחזיק שאין לו שליטה, וכל הנשלט על ידם. לווים הקשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

חלק 5א - סיכון אשראי של צד נגדי

סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)

סיכון האשראי בעסקת נגזרים הינו מדד לסכום ההפסד שהבנק עלול לשאת בו אם הצד הנגדי לעסקה לא יעמוד בתנאי העסקה. סיכון זה למועד מסוים מוגדר כסך השווי הנוכחי של העסקה לאותו מועד בתוספת סיכון פוטנציאלי להפסד עתידי. פוטנציאל זה מוערך, בין היתר, על פי רמת התנודתיות הצפויה בנכס הבסיס של העסקה ועל פי משך התקופה שנותרה עד למועד השלמת הביטחונות כפי שסוכם עם הצד הנגדי, וכל זאת לאחר ניכוי הסכמי קיזוז הניתנים לאכיפה.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

	א	ב	ד	ה	ו
	31 במרס 2024				
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha שימש לצורך חישוב EAD רגולטורי	EAD לאחר CRM	RWA
	במיליוני ש"ח				
1	9,379	21,673	1.4	43,468	15,056
	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים)				
3	-	-	-	15,552	63
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך)				
6	9,379	21,673	-	59,020	15,119
	סך הכל				

	א	ב	ה	ו
	31 במרס 2023			
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha שימש לצורך חישוב EAD רגולטורי	EAD לאחר CRM
	במיליוני ש"ח			
1	10,195	15,600	1.4	36,076
	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים)			
3	-	-	-	11,536
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך)			
6	10,195	15,600	-	47,612
	סך הכל ⁽¹⁾			

	א	ב	ה	ו
	31 בדצמבר 2023			
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha שימש לצורך חישוב EAD רגולטורי	EAD לאחר CRM
	במיליוני ש"ח			
1	8,424	17,566	1.4	36,377
	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים)			
3	-	-	-	21,564
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך)			
6	8,424	17,566	-	57,941
	סך הכל			

הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)

ב		א		ב		א	
31 בדצמבר				31 במרס			
2023		2023		2024			
EAD לאחר RWA CRM		EAD לאחר RWA CRM		EAD לאחר RWA CRM			
במיליוני ש"ח							
2,989	36,354	3,753	36,063	3,418	43,454	סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית 3	

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)

	א	ג	ד	ו	ז	ט
31 במרס 2024						
תיק פיקוחי/משקל סיכון	0%	20%	50%	100%	150%	סך חשיפת אשראי
במיליוני ש"ח						
ריבוניות	2,331	-	-	-	-	2,331
ישויות סקטור ציבורי PSE שאינן ממשלה מרכזית	-	-	51	-	-	51
בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	-	13,772	173	30	-	13,975
חברות ניירות ערך	-	14,712	10,810	10	-	25,532
תאגידים	-	-	132	3,381	1	3,514
תיקים קמעונאיים פיקוחיים	-	-	-	354	-	354
סך הכל	2,331	28,484	11,166	3,775	1	45,757
31 בדצמבר 2023						
תיק פיקוחי/משקל סיכון	0%	20%	50%	100%	150%	סך חשיפת אשראי
במיליוני ש"ח						
ריבוניות	3,109	-	-	-	-	3,109
ישויות סקטור ציבורי PSE שאינן ממשלה מרכזית	-	-	67	-	-	67
בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	-	13,462	276	56	-	13,794
חברות ניירות ערך	-	9,749	8,919	5	-	18,673
תאגידים	-	-	119	3,552	-	3,671
תיקים קמעונאיים פיקוחיים	-	-	-	116	1	117
סך הכל	3,109	23,211	9,381	3,729	1	39,431
31 במרס 2023						
תיק פיקוחי/משקל סיכון	0%	20%	50%	100%	150%	סך חשיפת אשראי
במיליוני ש"ח						
ריבוניות	3,282	54	-	-	-	3,336
ישויות סקטור ציבורי PSE שאינן ממשלה מרכזית	-	-	74	-	-	74
בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	-	10,104	200	86	-	10,390
חברות ניירות ערך	-	12,865	7,327	-	-	20,192
תאגידים	-	-	67	5,184	-	5,251
תיקים קמעונאיים פיקוחיים	-	-	-	114	1	115
סך הכל	3,282	23,023	7,668	5,384	1	39,358

הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)

		א	ב	ג	ד	ה	ו
31 במרס 2024							
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים							
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)							
	שווי הוגן של הביטחון שהתקבל	שווי הוגן של הביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון	לא מנותק	לא מנותק	לא מנותק	שווי הוגן של הביטחון שהופקד
במיליוני ש"ח							
מזומן - מטבע מקומי	-	3,503	-	425	182	844	-
מזומן - מטבעות אחרים	-	16,164	-	10,052	6,125	1,444	-
חוב ריבוני מקומי	-	19,787	2,060	-	886	191	-
חוב ריבוני אחר	2,506	70	1,762	5,524	-	417	-
חוב של סוכנות ממשלתית	-	-	-	-	8,355	3,092	-
אגרות חוב קונצרניות	1,453	-	2,378	-	-	3,232	-
מניות	-	124	-	-	4	7,297	-
סך הכל	3,959	39,648	6,200	16,001	15,552	16,517	-

		א	ב	ג	ד	ה	ו
31 בדצמבר 2023							
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים							
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)							
	שווי הוגן של הביטחון שהתקבל	שווי הוגן של הביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון	לא מנותק	לא מנותק	לא מנותק	שווי הוגן של הביטחון שהופקד
במיליוני ש"ח							
מזומן - מטבע מקומי	-	1,491	-	451	80	256	-
מזומן - מטבעות אחרים	-	16,715	-	11,422	13,696	2,797	-
חוב ריבוני מקומי	-	19,257	1,978	-	269	84	-
חוב ריבוני אחר	3,052	69	1,464	5,403	-	410	-
חוב של סוכנות ממשלתית	-	-	-	-	6,561	11,768	-
אגרות חוב קונצרניות	853	-	2,741	-	958	2,436	-
מניות	-	184	-	-	-	4,663	-
סך הכל	3,905	37,716	6,183	17,276	21,564	22,414	-

א						ב						ג						ד						ה						ו											
31 במרס 2023																																									
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים												ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)																													
שווי הוגן של ביטחון שהתקבל						שווי הוגן של ביטחון שהופקד						שווי הוגן של ביטחון שהתקבל						שווי הוגן של ביטחון שהופקד																							
מנותק						לא מנותק						מנותק						לא מנותק																							
במיליוני ש"ח																																									
מזומן - מטבע מקומי						707						-						1,633						560						1,231											
מזומן - מטבעות אחרים						14,956						-						8,451						4,179						2,051											
חוב ריבוני מקומי						21,064						1,062						-						1,293						588											
חוב ריבוני אחר						2,964						69						2,222						5,770						293						-					
חוב של סוכנות ממשלתית						-						-						-						4,941						2,497											
אגרות חוב קונצרניות						193						-						2,050						260						1,836											
מניות						-						273						-						10						3,781											
סך הכל						37,069						5,334						15,854						11,536						11,984											

חלק 6 - סיכון שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. החשיפה לסיכונים שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכונים השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכונים שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה". לתיאור המבנה הארגוני והאחריות לניהול הסיכון ראה פרק מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו.

במהלך שלושת החודשים הראשונים של 2024 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול סיכון השוק.

החל מסוף 2021 חלה עליית מדרגה בכל הקשור לעלויות המחירים במדינות המפותחות בדגש על ארה"ב ואירופה. העלייה בשיעור האינפלציה ובתחזיות האינפלציה הובילה את הבנקים המרכזיים להלכים חדים של העלאות ריבית בשנים 2022-2023. בעת הנוכחית נראה כי הבנקים המרכזיים עצרו את מהלכי העלאות הריבית, והתחזיות הינן למגמת הפחתת ריבית בשנים הקרובות.

מלחמת "חרבות ברזל"

חוסר הוודאות בשווקים עדיין קיים, והתנודתיות בשווקים הפיננסיים עשויה להימשך, בין היתר על רקע המשך הלחימה, הצפי לגידול בהוצאות הממשלה וגיוסי החוב הכרוכים בכך והיתכנות להפחתות דירוג נוספות של מדינת ישראל.

הבנק מבצע ניטור הדוק ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות תוך ניהול סיכונים מוקפד, ביצוע תרחישי קיצון ובחינה מתמדת של התפתחות האירועים ודרכי הפעולה, על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, ככל שיידרש.

סיכון הריבית

בתאריך 12 במרס 2023 פורסמה טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא סיכון ריבית בתיק הבנקאי וב-20 בדצמבר 2023 פורסמה ההוראה הסופית. ההוראה צפויה להיכנס לתוקף בחודש יולי 2025. הבנק נערך ליישום ההוראה.

תמצית החשיפות של השווי הכלכלי* לשינויים של 1% בריבית ברמת הקבוצה

השינוי הפוטנציאלי בשווי ההוגן כתוצאה מתרחיש									
תרחיש	31 במרס 2024			31 במרס 2023			31 בדצמבר 2023		
	עלייה של 1%	ירידה של 1%	עלייה של 0.1%	עלייה של 1%	ירידה של 1%	עלייה של 0.1%	עלייה של 1%	ירידה של 1%	עלייה של 0.1%
במט"ז									
תיק בנקאי	(2,293)	1,769	(205)	(1,411)	1,120	(98)	(2,057)	1,490	(173)
תיק למסחר	116	(94)	11	(5)	9	(1)	(65)	57	(6)
במט"ח									
תיק בנקאי	(795)	810	(77)	(409)	389	(38)	(575)	570	(55)
תיק למסחר	(100)	56	(9)	5	(6)	1	(18)	13	(2)

* הפער בין חשיפות השווי ההוגן לשינויים בריבית המובא בדוח דירקטוריון לבין חשיפות השווי הכלכלי נובע מהתייחסות שונה להתחייבויות הפנסיוניות, נטו.

במהלך רבעון ראשון 2024 נרשם גידול מתון בחשיפת השווי ההוגן של התיק הבנקאי לעלייה של 1% בריבית, בעיקר כתוצאה מהשפעת העמדת אשראי ובכלל זה משכנתאות וכתוצאה מפעילות בתיק הזמין למכירה ובתיק לפדיון.

למידע נוסף אודות סיכון שוק ראה חלק 6 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023. למידע על סיכון ריבית ראה פרק סיכונים שוק בדוח הדירקטוריון וההנהלה וחלק 6 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023. למידע על סיכון מניות ראה חלק 6 בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023.

סיכון שער חליפין

במהלך שלושת החודשים הראשונים של 2024, ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח הנקי אינה מהותית מאחר והבנק, ככלל, אינו מנהל חשיפות משמעותיות במגזר המט"ח.

סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MRI)

בטבלה להלן מוצגים נכסי הסיכון בגין החשיפה לסיכונים השוק על פי הגישה הסטנדרטית המכסה רק חלק מהחשיפות לסיכונים שוק.

	א	א	א
	31 בדצמבר		31 במרס
	2023	2023	2024
נכסי סיכון RWA			
במיליוני ש"ח			
מוצרים ישירים			
1	5,280	5,383	5,692
			סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
2	82	46	65
			סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
3	316	141	111
			סיכון שער חליפין
אופציות			
7	28	144	28
			גישת התרחישים
8	128	64	64
			איגוח
9	5,834	5,778	5,960
			סך הכל

חלק 7 - סיכון הנזילות וסיכון המימון

סיכון הנזילות הוא הסיכון לרווחי התאגיד הבנקאי וליציבותו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו.

סיכון מימון הוא הסיכון לבניית מבנה מקורות לא מספיק יציב בטווח הארוך באופן שאינו משרת את השימושים המתוכננים.

הבנק שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח, אשר תאפשר לו לעמוד בכל צורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים, בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

ריכוזיות המקורות מבוקרת ומנוהלת במסגרת ניהול סיכונים הנזילות בבנק. הבנק מבצע מעקב אחר מבנה המקורות וריכוזם תחת מספר קטגוריות ובהם: גודל וסוג לקוח ומפקיד בודד. מדידה שוטפת יומית של מדדי הנזילות, יחס כיסוי מזערי ומעקב אחר נורות אזהרה המאפשרים ניהול דינמי ומעקב אחר מקורות יציבים ומגוונים, שליטה ופיקוח על מצב הנזילות והתפתחות מגמות.

מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון נזילות", הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות" ודרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא "מימון יציב נטו".

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", נועדה להבטיח שתאגיד בנקאי יחזיק מלאי הולם של נכסים נזילים באיכות גבוהה לא משועבדים, המורכב ממזומן או מנכסים שניתן להמירם למזומן בשווקים פרטיים ללא אובדן ערך או עם אובדן ערך קטן, על מנת לענות על צרכי הנזילות של התאגיד הבנקאי בתרחיש קיצון של נזילות הנמשך 30 ימים.

הדרישה הרגולטורית הינה לעמוד ביחס כיסוי נזילות של 100% לפחות.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא "יחס מימון יציב נטו", דורשת מהתאגידים הבנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ופעילויותיהם החוץ מאזניות. שמירה על מבנה מימון בר קיימא לאורך זמן נועדה להפחית את הסיכונים ששיבושים במקורות המימון הקבועים של התאגיד הבנקאי ישחקו את מצב הנזילות שלו באופן שיגביר את הסיכון שלו לכשל ויוביל לתרחיש מערכתי רחב יותר.

הדרישה הרגולטורית הינה לעמוד ביחס מימון יציב נטו של 100% לפחות.

יחס כיסוי הנזילות הממוצע לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2024 גבוה בהשוואה ליחס כיסוי הנזילות הממוצע לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2023 בעיקר כתוצאה מהשפעת גיוס פיקדונות מהציבור.

ברבעון הראשון של שנת 2024 יחס ה-LCR במט"ח ובכלל המטבעות היה גבוה מהדרישה הרגולטורית.

מלחמת "חרבות ברזל"

מאז פרוץ המלחמה מתבצע ניטור מוגבר של מצב הנזילות של הבנק בכפוף לתרחישים השונים.

יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LOI)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום						
31 בדצמבר 2023		31 במרס 2023		31 במרס 2024		
סך ערך משוקלל (ממוצע) ^(א)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^{(א)(ד)}	סך ערך משוקלל (ממוצע) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^{(א)(ד)}	סך ערך משוקלל (ממוצע) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^{(א)(ד)}	
במיליוני ש"ח						
166,472		173,385		206,891		1 סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים						
15,432	237,141	15,450	226,228	15,484	239,808	2 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים
2,865	57,305	2,922	58,438	2,981	59,623	3 מזה: פיקדונות יציבים
9,651	82,650	10,109	87,159	9,594	83,229	4 פיקדונות פחות יציבים
2,916	97,186	2,419	80,631	2,909	96,956	4א פיקדונות לתקופה העולה על 30 יום
157,779	231,789	157,301	224,975	178,338	255,738	5 מימון סיטונאי בלתי מובטח
3,448	13,790	-	-	3,438	13,754	6 מזה: פיקדונות לצרכים תפעוליים ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים שיתופיים
154,315	217,983	156,691	224,365	174,345	241,429	7 מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
16	16	610	610	555	555	8 מזה: חובות לא מובטחים
138,908	211,720	130,460	197,870	143,226	219,359	10 דרישות נזילות נוספות
130,236	130,236	122,104	122,104	134,043	134,043	11 מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
8,672	81,484	8,356	75,766	9,183	85,316	13 קווי אשראי ונזילות
706	706	938	938	447	447	14 מחויבויות מימון חזיות אחרות
2,172	74,727	2,057	69,206	2,204	74,007	15 מחויבויות מימון מותנות אחרות
314,997	-	306,206	-	339,699	-	16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים						
-	1,898	-	1,124	-	522	17 הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
51,696	72,297	50,674	68,475	49,181	68,916	18 תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
128,881	135,498	119,823	126,479	134,843	139,969	19 תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
180,577	209,693	170,497	196,078	184,024	209,407	20 סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
166,472		173,385		206,891		21 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
134,420		135,709		155,675		22 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
124%		128%		133%		23 יחס כיסוי הנזילות (%)

- (א) ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
- (ב) ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
- (ג) ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס יוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 ב וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).
- (ד) הערכים מחושבים על בסיס ממוצע ברמת הבנק של 76 תצפיות יומיות במהלך הרבעון הראשון לשנת 2024 (76 תצפיות במהלך הרבעון הראשון לשנת 2023 ו-78 תצפיות במהלך הרבעון הרביעי לשנת 2023).

יחס מימון יציב נטו

יחס מימון יציב נטו (NSFR) הוראה 222 - יחס מימון יציב נטו נועד לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. המדידה, הן במאוחד והן בסולו מתבצעת אחת לרבעון והדרישה הרגולטורית היא לעמוד ביחס של 100%.

יחס מימון יציב נטו - טבלת גילויים עיקריים (LQ2)

31 במרס 2024				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפרעון			
	שנה או יותר	משישה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים	ללא מועד פרעון
במיליוני ש"ח				
				פריטי מימון יציב זמין (AFS)
83,520	11,973	-	-	1 הון: 71,547
71,547	-	-	-	2 הון פיקוחי 71,547
11,973	11,973	-	-	3 מכשירי הון אחרים -
221,387	3,479	30,445	207,215	4 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים: -
77,437	1,171	6,263	74,017	5 פיקדונות יציבים -
143,950	2,308	24,182	133,198	6 פיקדונות פחות יציבים -
104,899	10,718	21,301	335,873	7 מימון סיטונאי: -
6,877	-	-	13,754	8 פיקדונות לצרכים תפעוליים -
98,022	10,718	21,301	322,119	9 מימון סיטונאי אחר -
-	680	-	946	10 התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית -
12,638	9,796	5,683	9,216	11 התחייבויות אחרות: -
-	-	2,560	-	12 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו -
12,638	9,796	5,683	9,216	13 כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל -
422,444	-	-	-	14 סך מימון יציב זמין -
-	-	-	-	פריטי מימון יציב נדרש (RSF)
6,298	-	-	-	15 סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA) -
-	-	-	-	16 פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות -
313,855	306,939	25,738	113,685	17 הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם: 42
232	-	-	2,319	18 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1 -
10,360	5,521	368	31,036	19 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות -
185,579	158,203	23,790	78,423	20 הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבוניות, לבנקים מרכזיים ולשירות סקטור ציבורי, מזה: -
-	-	-	-	21 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 -
108,084	133,127	643	471	22 הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה: -
25,349	36,255	201	125	23 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 -
9,600	10,088	937	1,436	24 ניירות ערך שאינם כבשל ושאנם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה -
-	680	-	946	25 נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית -
26,503	-	-	-	26 נכסים אחרים: -
-	-	-	-	27 סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב -
6,290	7,400	-	-	28 נכסים שהופקדו כבטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs) -
-	1,883	-	-	29 נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו -
446	446	-	-	30 לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו -
19,767	7,850	462	2,103	31 כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל 9,377
9,202	199,907	-	-	32 פריטים חוץ מאזניים -
355,858	-	-	-	33 סך המימון היציב הנדרש (RSF) -
119%	-	-	-	34 יחס מימון יציב נטו (NSFR) (באחוזים) -

הבנק קבע מגבלות פנימיות לנושא יחס מימון יציב נטו המצטרפות לניהול המגבלות בקשר עם ניהול סיכון הנזילות.

יחס המימון היציב נטו בלאומי נשען על מקורות יציבים ונכסים איכותיים. ההון הפיקוחי המוכר לפי הוראה 222 עומד על 71.5 מיליארד ש"ח ובתוספת של 12.0 מיליארד ש"ח מכשירי חוב, מהווים יחד כ-83.5 מיליארד ש"ח. סכום זה מקבל יחס מימון יציב של 100%.

פיקדונות קמעונאיים יציבים ולא יציבים המקבלים יחס מימון יציב של 90% ומעלה, עומדים על סכום של 241.1 מיליארד ש"ח, כאשר סך הכל אשראי לציבור במאזן עומד על כ-428.5 מיליארד ש"ח, כלומר כ-56% מהאשראי במאזן מממונים מפיקדונות לא סיטונאיים.

בנוסף סך נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1 לפי הוראה 222, המקבלים יחס מימון יציב נדרש של 5% או פחות, עומד על כ-228.9 מיליארד ש"ח, המהווים כ-30% מהנכסים במאזן.

למידע נוסף אודות סיכון הנזילות והמימון ומדיניות ניהול סיכון הנזילות ראה חלק 7 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023.

31 במרס 2023				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפרעון			
	שנה או יותר	משישה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים	ללא מועד פרעון
במיליוני ש"ח				
				פריטי מימון יציב זמין (AFS)
77,232	12,772	-	-	1 הון: 64,460
64,460	-	-	-	2 הון פיקוחי 64,460
12,772	12,772	-	-	3 מכשירי הון אחרים -
212,169	9,493	19,808	201,202	4 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים: -
73,804	2,238	4,034	71,299	5 פיקדונות יציבים -
138,365	7,255	15,774	129,903	6 פיקדונות פחות יציבים -
98,502	10,917	24,721	276,626	7 מימון סיטונאי: -
-	-	-	-	8 פיקדונות לצרכים תפעוליים -
98,502	10,917	24,721	276,626	9 מימון סיטונאי אחר -
-	541	-	682	10 התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית -
11,208	10,504	1,408	11,109	11 התחייבויות אחרות: -
-	-	4,286	-	12 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו -
11,208	10,504	1,408	11,109	13 כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל -
399,111	-	-	-	14 סך מימון יציב זמין -
-	-	-	-	פריטי מימון יציב נדרש (RSF) -
3,743	-	-	-	15 סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA) -
-	-	-	-	16 פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות -
301,336	285,448	31,520	117,975	17 הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם: 26
123	-	-	1,231	18 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1 -
12,684	8,174	11	30,030	19 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבונות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה: -
177,497	145,985	26,233	79,820	20 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי -
-	-	-	-	21 תקין מספר 203 -
100,290	122,630	426	276	22 הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה: -
22,575	30,430	1,184	62	23 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 -
10,742	8,659	4,850	6,618	24 ניירות ערך שאינם כשלים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה -
-	541	-	682	25 נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית -
23,985	-	-	-	26 נכסים אחרים: -
-	-	-	-	27 סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב -
5,551	6,531	-	-	28 נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוסי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs) -
89	4,375	-	-	29 נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו -
508	508	-	-	30 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו -
17,837	7,284	233	1,648	31 כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל 8,671
8,025	176,945	-	-	32 פריטים חוץ מאזניים -
337,089	-	-	-	33 סך המימון היציב הנדרש (RSF) -
118%	-	-	-	34 יחס מימון יציב נטו (NSFR) (באחוזים) -

31 בדצמבר 2023

ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפרעון			
	שנה או יותר	משישה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים	ללא מועד פרעון
				במיליוני ש"ח
				פריטי מימון יציב זמין (AFS)
1 הון:	83,406	14,482	-	68,924
2 הון פיקוחי	68,924	-	-	68,924
3 מכשירי הון אחרים	14,482	14,482	-	-
4 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:	218,763	2,977	31,772	203,544
5 פיקדונות יציבים	76,206	164	6,314	73,731
6 פיקדונות פחות יציבים	142,557	2,813	25,458	129,813
7 מימון סיטונאי:	101,442	11,374	16,067	319,422
8 פיקדונות לצרכים תפעוליים	6,877	-	-	13,754
9 מימון סיטונאי אחר	94,565	11,374	16,067	305,668
10 התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית	-	642	-	610
11 התחייבויות אחרות:	13,136	11,154	3,964	9,234
12 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	-	-	2,567	-
13 כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל	13,136	11,154	3,964	9,234
14 סך מימון יציב זמין	416,747	-	-	-
				פריטי מימון יציב נדרש (RSF)
15 סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)	7,359	-	-	-
16 פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות	-	-	-	-
17 הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:	311,125	304,596	25,619	112,446
18 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1	305	-	-	3,049
19 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות	11,891	7,155	564	29,693
20 הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבוניות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה:	183,193	156,413	23,957	76,527
21 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	-	-	-	-
22 הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:	106,157	130,965	513	457
23 תקין מספר 203	25,044	35,960	135	118
24 ניירות ערך שאינם בכשל ושאנם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה	9,579	10,063	585	2,720
25 נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית	-	642	-	610
26 נכסים אחרים:	25,822	-	-	-
27 סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב	-	-	-	-
28 נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)	6,151	7,236	-	-
29 נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	-	1,974	-	-
30 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו	534	534	-	-
31 כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל	19,137	7,344	205	2,328
32 פריטים חוץ מאזניים	9,051	196,780	-	-
33 סך המימון היציב הנדרש (RSF)	353,357	-	-	-
34 יחס מימון יציב נטו (NSFR) (באחוזים)	118%	-	-	-

חלק 8 - סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים, סיכונים המשכיות עסקית וסיכונים מעילות והונאות.

תפיסת ניהול הסיכון הינה בהלימה לאסטרטגית קבוצת לאומי, מהווה בסיס להגדרת סובלנות הסיכון, לאופן ניהול הסיכון והממשל התאגידי ולקביעת המיקוד והדגשים בתהליכי ניהול הסיכונים התפעוליים, ומאפשרת ניהול סיכונים מושכל וממוקד תוך תעדוף משימות ומשאבים.

במהלך שלושת החודשים הראשונים של שנת 2024 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול הסיכון התפעולי.

ההון הרגולטורי הנדרש בגין סיכונים תפעוליים מחושב על בסיס הגישה הסטנדרטית בהוראת מדידת הלימות ההון של הפיקוח על הבנקים. נציין כי בנק ישראל פרסם עדכון להוראה זו המאמצת את הוראת באזל.

להרחבה ופרטים בגין שינויים רגולטוריים במהלך שלושת החודשים הראשונים של 2024 ושינויים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון ראה פרק הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2024.

מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים:

מלחמת "חרבות ברזל"

לצורך שמירה על הרציפות התפקודית והעמידה בדרישות הרגולציה ומדיניות הבנק במצב חירום, הבנק ממשיך לבצע ניטור ומעקב שוטף אחר האירועים והתפתחותם. בהתאם לצורך, מבוצעות התאמות נדרשות תוך ניהול סיכונים מוקפד ומושכל.

לאומי פועל בהתאם למדיניות ותכניות ההמשכיות העסקית וממשיך לספק שירותים פיננסיים באמצעות מערך הסניפים (ובכלל זה סניפים ניידים ייעודיים), המוקדים הטלפוניים ופלטפורמות דיגיטליות.

סיכון אבטחת מידע וסייבר

ממשיכה מגמת העלייה בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו. פרוץ המלחמה הוביל לעלייה נוספת בתקיפות ובסיכון, ובעקבות זאת לאומי הגביר את ההיערכות. לא היו תקיפות ישירות על לאומי, למעט ניסיונות מניעת שירות (DDOS) על אתרי הבנק בדיגיטל. ניסיונות אלו היו ללא כל השפעה ומיעוטם עם השפעה זניחה על השירות.

מאפייני התקיפה הפוטנציאליים מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, ניסיונות פשינג והנדסה חברתית. הסבירות לחשיפה בגין התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ועבודה של עובדים וספקים מרחוק.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקורות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך שלושת החודשים הראשונים של 2024 לא התגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכונים טכנולוגיים

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ועובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים. הבנק פועל על פי מדיניות מוצר חדש אשר מתווה את תהליכי ניהול הסיכונים הכרוכים בהכנסת מוצרים חדשים ובכלל זה יוזמות טכנולוגיות וחדשנות.

לאומי מיישם תכנית עסקית-טכנולוגית לצורך השגת יעדי העסקיים בשנים הבאות. התכנית מנוהלת במסגרת ממשל תאגידי הדוק.

הונאות

הרחבת השימוש בדיגיטל עלולה להביא לעלייה בחשיפה לסיכונים הונאות הן בהיבט גניבת זהות וגניבת כספים והן בהיבט פגיעה בתפקודיות, חשיפת פרטי לקוחות ושימוש לרעה במידע. מצב המלחמה עלול להוביל לעלייה נוספת בחשיפה לסיכונים הונאות. לאומי משקיע משאבים רבים בזיהוי והפחתה של סיכונים אלו בפעילות שוטפת ובפעילות ניטור ממוקדת.

למידע נוסף אודות הסיכון התפעולי ופירוט מוקדי הסיכון העיקריים בסיכון התפעולי ראה פרק סיכון תפעולי בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023.

חלק 9 - סיכון אקלים וסביבה

ביום ה-12 ביוני 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 345 בנושא "עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים". תחילתה של ההוראה נקבע ליום 12 ביוני 2025. במאי 2024 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת חוזר לדחיית מועד כניסתה לתוקף של ההוראה ליום 12 ביוני 2026.

למידע נוסף לעניין סיכון אקלים וסביבה - ראה פרק סיכון אקלים וסביבה בדוח הדירקטוריון ליום 31 בדצמבר 2023 ופרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2023.

חלק 10 - מידע נוסף על סיכונים אחרים

סיכון רגולציה

סיכון רגולציה הוא הסיכון כי שינויים ברגולציה ישפיעו על היקף ההכנסות וההוצאות של הקבוצה, ההון, תחומי הפעילות של הקבוצה או הסביבה העסקית בה היא פועלת.

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק וכרוכים בהוצאות.

בעת האחרונה הושם עיקר הדגש על הוראות בתחומים הבאים:

הוראות שעניינן קידום תחרות במגזר הפיננסי לרבות בתחומי הבנקאות הפתוחה והתשלומים, הוראות בקשר עם יחסי בנק-לקוח וקונדקט לרבות ביחס לתחום העמלות, הוראות מתחום ניהול הסיכונים לרבות סיכוני סביבה, חברה וממשל (ESG) וסיכוני איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, והוראות הנוגעות להגנת הפרטיות ואבטחת מידע.

בנוסף, רשות התחרות שלחה לחמשת הבנקים הגדולים במערכת הבנקאית, ובהם לאומי, זימון לשימוע טרם הכרזה על הבנקים קבוצת ריכוז באספקת סל השירותים למשקי בית ועסקים קטנים ומתן הוראות בתחום הפיקדונות. כמו כן, כחלק מהתכנית המאזנת להשגת יעדי התקציב לשנת 2024, אושר חוק הקובע כי בשנים 2024 ו-2025, יגבה מבנקים שאינם בנק בעל היקף פעילות קטן (בנק ששווי נכסיו נמוך פחות מ-5% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל) תשלום מיוחד כהוראת שעה בעקבות מלחמת "חרבות ברזל".

על רקע המלחמה והשלכותיה על האוכלוסייה, המשק והכלכלה בישראל, ובתוך כך על משקי הבית והעסקים, קבעו הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים, שורה של צעדים רגולטוריים, ובהם התאמות, הקלות ודחיות מועדים בהוראות רגולטוריות שונות, במטרה להבטיח המשכיות עסקית ומתן שירותים רציף על ידי המערכת הבנקאית בהתאמה למגבלות המצב הביטחוני, וכן לצורך הענקת הסיוע הנדרש ללקוחות המערכת הבנקאית, תוך רגישות מוגברת לצורכי הלקוחות והקשיים עמם הם מתמודדים. כמו כן אושרו בחקיקה הסדרים שונים שנועדו לתת מענה לצרכי המשק, אוכלוסיות מסוימות והציבור בתקופת המלחמה ולחלקם יש השפעה על פעילות הבנק.

מגמות ושינויים אלה משפיעים וצפויים להשפיע בשנים הקרובות על המערכת הבנקאית בישראל. הבנק פועל לניטור ואיתור הוראות הרגולציה הרלוונטיות, בוחן את היערכותו לתנאי השוק המשתנים, להגברת התחרות והשקיפות, לכניסתם של שחקנים חדשים לתחומי הבנקאות הקלאסיים, לשימוש במאגרי המידע והנתונים של לקוחות הבנק על ידי גופים חוץ-בנקאיים.

למידע בדבר צעדים רגולטוריים שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים על רקע מלחמת "חרבות ברזל" ולפירוט נוסף ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 31 במרס 2024.

סיכון אסטרטגי

לעניין סיכון אסטרטגי - ראה חלק 1 לעיל - הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר.

סיכון מאקרו כלכלי

לעניין סיכון מאקרו כלכלי - ראה חלק 1 לעיל - הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר וכן לפרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2024.

למידע נוסף בנושא סיכון ציות, משפטי, מודלים, מוניטין וסיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct), ראה חלק 10 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023.

KM	Key Metrics
OV	Overview
CC	Capital Composition
LR	Leverage Ratio
CR	Credit Risk
CCR	Counterparty Credit Risk
MR	Market Risk
LIQ	Liquidity